

Učebné zdroje

pre predmet **občianska náuka**

II. ročník

Nižšie stredné odborné vzdelanie

Operačný program: 2610003 OP Vzdelávanie

Programové obdobie: 2007-2013

Prijímateľ: Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Názov projektu: Škola budúcich desaťročí

Kód ITMS projektu: 26130130100

Spracoval: Ľubomír Frák

Obsah

1. Význam občianstva pre človeka. Euroobčianstvo	3
2. Princípy právneho štátu a záruky ochrany práva	7
3. Demokracia. Princípy demokracie	9
4. Volebný systém v SR	12
5. Ústava SR	16
6. Základné ľudské práva a slobody v Ústave SR	18
7. Politické práva	23
8. Práva národnostných menšín a etnických skupín	26
9. Právo na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva ..	27
10. Hospodárske, sociálne a kultúrne práva	28
11. Právo na súdnu a inú právnu ochranu	31
12. Ochrana právneho poriadku a práv občana	33
13. Verejná správa: štátna správa	38
14. Verejná správa: regionálna správa a samospráva	42
15. Dokumenty zakotvujúce ľudské práva	46
16. Dohovor o právach dieťaťa	60
17. Medzinárodný systém ochrany ľudských práv	77
18. Slovenský systém ochrany ľudských práv	80
19. Diskriminácia, tolerancia, intolerancia	84
20. Aktivity na upevnenie učiva o ľudských právach	91
21. Žiadosť o prijatie do zamestnania	93
22. Profesionálny životopis	94
23. Cesty k úspešnej kariére, hľadanie práce na internete	96

Význam občianstva pre človeka. Euroobčianstvo

Štátne občianstvo

Štátne občianstvo predstavuje trvalý právny vzťah medzi fyzickou osobou a štátom, ktorého dôsledkom je komplex vzájomných práv a povinností občana a štátu určených a zabezpečených štátom, ktorý občanovi umožňuje aktívne sa zúčastňovať na politickom, štátnom, ekonomickom a kultúrnom živote štátu a spoločnosti. Skutočnosť, že výlučným právom každého štátu je určiť okruh osôb, ktoré považuje za svojich občanov, je v súlade so zásadami medzinárodného práva. Zo zásady suverenity štátu však zároveň vyplýva, že právnou úpravou svojho štátneho občianstva nesmie porušiť právo druhých štátov. Štátne občianstvo je právny vzťah osoby s určitým štátom, pričom však u tejto osoby nerozhoduje faktický stav, ako napr. bydlisko, príslušnosť k určitej národnosti, rase či náboženstvu. Štátna príslušnosť je vnútornou záležitosťou každého štátu.

Strata štátneho občianstva Slovenskej republiky

Štátne občianstvo Slovenskej republiky možno stratiť dvoma spôsobmi podľa § 9 zákona NR SR č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, a to:

1. prepustením zo štátneho zväzku Slovenskej republiky na vlastnú žiadosť,
2. nadobudnutím cudzieho štátneho občianstva na základe výslovného prejavu vôle.

Prepustenie zo štátneho zväzku Slovenskej republiky

Žiadosť o prepustenie zo štátneho zväzku Slovenskej republiky sa podáva osobne spolu s požadovanými dokladmi na okresnom úrade v sídle kraja príslušnom podľa pobytu osoby na území Slovenskej republiky, ktorý o nej rozhoduje. Ak taký pobyt nemá, tak podľa posledného pobytu. V prípade, ak nemá ani takýto pobyt, rozhoduje Okresný úrad Bratislava. Žiadosť možno podať aj na diplomatickej misii alebo na konzulárnom úrade Slovenskej republiky v cudzine.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Zo štátneho zväzku Slovenskej republiky možno prepustiť osobu, ktorá preukáže, že má štátne občianstvo iného štátu, alebo prísľub jeho udelenia v prípade prepustenia zo štátneho zväzku Slovenskej republiky.

Nadobudnutie cudzieho štátneho občianstva

Zákon č. 250/2010 Z. z. (ďalej len „novela zákona“), ktorým bol [novelizovaný zákon NR SR č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov](#) (ďalej len „zákon“), zaviedol do právneho poriadku Slovenskej republiky ďalší spôsob straty štátneho občianstva Slovenskej republiky. Novela ustanovuje stratu štátneho občianstva Slovenskej republiky ex lege ako následok nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva na základe výslovného prejavu vôle. Nová právna úprava nadobudla účinnosť dňa 17. júla 2010.

Štátny občan Slovenskej republiky stráca podľa § 9 ods. 1 písm. b) a odseku 16 zákona štátne občianstvo Slovenskej republiky dňom, ktorým na základe výslovného prejavu vôle (žiadosť, vyhlásenie alebo iný úkon smerujúci k nadobudnutiu cudzieho štátneho občianstva) dobrovoľne nadobudne cudzie štátne občianstvo.

K strate štátneho občianstva Slovenskej republiky podľa § 9 ods. 17 zákona nedôjde, ak štátny občan Slovenskej republiky nadobudol cudzie štátne občianstvo v súvislosti s uzavretím manželstva so štátnym občanom iného štátu, a to za predpokladu, že cudzie štátne občianstvo manžela nadobudol za trvania spoločného manželstva. Vzhľadom na rozdielnosť právnych úprav jednotlivých štátov v oblasti nadobudnutia štátneho občianstva z dôvodu uzavretia manželstva je potrebné túto výnimku zo straty štátneho občianstva Slovenskej republiky posudzovať tak, že ak v deň právoplatnosti rozhodnutia o nadobudnutí cudzieho štátneho občianstva manžela toto spoločné manželstvo trvá, k strate štátneho občianstva Slovenskej republiky nedôjde, bez ohľadu na dĺžku pobytu v danom štáte a dĺžku trvania tohto manželstva.

Ten, kto stratil štátne občianstvo Slovenskej republiky nadobudnutím cudzieho štátneho občianstva, je povinný túto skutočnosť bezodkladne oznámiť okresnému úradu v sídle kraja podľa miesta svojho pobytu, prípadne posledného pobytu na území Slovenskej republiky, alebo Okresnému úradu Bratislava, ak nemal pobyt na území Slovenskej republiky.

Euroobčianstvo

Podpisom Zmluvy o Európskej únii v Maastrichte v roku 1992 sa členské štáty rozhodli venovať väčšiu pozornosť občanom zavedením občianstva Únie. Týmto spôsobom sa snažili zvýšiť povedomie a identitu Európske únie medzi obyvateľstvom ako aj viac zainteresovať občana do procesu európskej integrácie.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Podľa článku 17 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva „občanom únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu. Občianstvo únie nenahrádza, ale dopĺňa štátnu príslušnosť jednotlivca. Občania únie používajú práva poskytované touto zmluvou a vzťahujú sa na nich povinnosti, ktoré im táto zmluva ukladá.“ Občanom EÚ je teda každá osoba majúca štátnu príslušnosť nejakého členského štátu, ktorá vyplýva z vlastného uplatňovania ustanovení pre tento štát. Euroobčianstvo umožňuje občanovi disponovať novými špecifickými právami zodpovedajúcimi meniacej sa Európskej únii a rozširuje výkon určitých občianskych práv do krajín, v ktorých býva alebo cez ktoré cestuje a teda nielen v krajine, z ktorej pochádza.

Európske občianstvo dáva štátnym príslušníkom členských štátov rôzne práva ako aj posilňuje ochranu ich záujmov. Medzi tieto skutočné občianske práva spadajú podľa Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva 4 kategórie:

- **právo pohybovať sa**, pobývať, usadiť sa, pracovať, študovať v ostatných členských štátoch EÚ (článok 18 „Každý občan únie má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, pričom podlieha obmedzeniam a podmienkam ustanoveným v tejto zmluve a v opatreniach prijatých na ich vykonanie.“)
- **právo voliť a byť zvolený vo voľbách do Európskeho parlamentu** a vo voľbách do orgánov územnej samosprávy, v ktorom býva a to za rovnakých podmienok ako domáci štátny príslušník (článok 19 „Každý občan únie s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie je štátnym príslušníkom, má právo voliť a byť volený do orgánov miestnej samosprávy vo voľbách v členskom štáte, v ktorom má bydlisko, za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu.“ „...každý občan únie s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie je štátnym príslušníkom, má právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu v členskom štáte, v ktorom má bydlisko, za tých istých podmienok ako štátny príslušník tohto štátu.“)
- **právo na konzulárnu ochranu diplomatickej misie členského štátu v tretej krajine** ak tam jeho krajina nemá diplomatické alebo konzulárne zastúpenie. (článok 20 „Každý občan únie má na území tretej krajiny, v ktorej sa nenachádza diplomatické zastupiteľstvo členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, právo na poskytnutie ochrany diplomatickými alebo konzulárnymi úradmi ktoréhokoľvek iného členského štátu a za tých istých podmienok ako štátni príslušníci daného štátu.“) právo na petície pred Európskym parlamentom, právo odvolať sa k ombudsmanovi. (článok 21). Článok 21 navyše spomína možnosť obrátiť sa na ktorúkoľvek inštitúciu v ľubovoľnom jazyku EÚ a dostať v ňom aj odpoveď („Každý občan únie sa môže písomne obrátiť na ktorýkoľvek orgán alebo inštitúciu uvedenú v tomto článku alebo v článku 7 v niektorom z jazykov uvedených v článku 314, a má právo na odpoveď v tom istom jazyku.“)

Euroobčianstvo v aktivitách EÚ

Právo slobodného pohybu a pobytu

Komisia svojou direktívou o práve občanov únie a členov ich rodín slobodne sa pohybovať a bývať na území členských štátov prijatou 29. apríla 2004 urobila významný krok dopredu v tejto oblasti. Občania Európskej únie môžu pobývať v inom členskom štáte počas troch mesiacov bez žiadnej ďalšej povinnosti ako mať platný občiansky preukaz alebo pas. Veľkou novinkou bolo vytvorenie práva na trvalý pobyt, ktorý sa dosiahne nepretržitým päťročným pobytom v prijímajúcom členskom štáte.

Volebné právo

Voľby do Európskeho parlamentu sú konané na základe spoločných princípov pre všetky členské štáty. Občania únie majú právo sa zúčastniť volieb do Európskeho parlamentu ako aj lokálnych volieb v členskej krajine ich pobytu. V súčasnej dobe sa taktiež zvyšuje záujem o sprístupnenie práva k regionálnym a k národným voľbám, keďže jednotlivé členské štáty ešte nepovoľujú účasť štátnych príslušníkov iných členských štátov.

Petičné právo, ombudsman

Každý občan únie má právo predniesť petíciu Európskemu parlamentu s predmetom aktivít únie. Európska únia sa tak ocitla v priamom kontakte s občanmi. Aj ochrana práv, ombudsman, vybavuje sťažnosti občanov EÚ v prípade zlého postupu európskych inštitúcií voči nim.

Občianstvo a charta základných práv EÚ

Existuje priama spojitosť medzi občianstvom EÚ a základnými právami, ktoré sa nachádzajú v Charte základných práv Európskej únie. V preambule sa spomína, že „do stredobodu svojej činnosti stavia človeka, a to zavedením občianstva Únie a vytvorením priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti“. Občianstvo v nej má vlastnú piatu kapitolu (Práva občanov), v ktorej sú opätovne zakotvené občianske práva spomínané už v Zmluve o ES. Posilnenie základných práv je taktiež dané vytvorením agentúry základných práv, ktorá je vlastne rozšírením Európskeho pozorovateľa pre rasistické a xenofóbne javy so sídlom vo Viedni.

Adam Liberčan, Centrum pre európsku politiku
Zákon č. 250/2010 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky
http://www.cpep.sk/fileadmin/Dokumenty/publikacie/Pracovne_listy.pdf

Princípy právneho štátu a záruky ochrany práva

Právny štát - Úvahy, z ktorých sa zrodili zárodočné črty právneho štátu, sa objavili už v antickom Grécku. Už tam začínal vládnuť zákon ako neobmedzený vládca nad všetkým. Bolo nepredstaviteľné, aby sa ktokoľvek postavil nad právo, nad zákon a spravodlivosť. V tom, že aj nad vládnucimi panuje zákon, videl už Platón spásu štátu. K tomu pristúpil Aristoteles s presvedčením, že zákon musí byť akousi pevnou ochrannou hrádzou slabých pred svojvôľou silných.

Suverenita je chápaná ako najvyššia moc a vedúcou myšlienkou bola snaha zmeniť hierarchické usporiadanie politického vplyvu v krajine /Namiesto cirkvi mal ako nositeľ moci nastúpiť štát/. Samotný pojem právny štát získal požadovaný výraz až na konci 19. storočia. Presadzovala sa **idea právneho štátu** a myšlienka spoločenskej zmluvy. Idea právneho štátu znamená, že štát nemôže práva a slobody občanom dať ani vziať, pretože človek sa s ľudskými právami narodil. Možno ho vnímať ako súhrn suverenity štátu, nadradenosti ústavy a zákonov nad činnosťou štátu a všetkých komponentov v ňom sa nachádzajúcich /od občana, cez pol. inštitúcie, cirkvi, podniky/ a zákonmi garantovaných rovných politických práv všetkých občanov bez rozdielu pohlavia, majetku, rasy, náboženstva a národnosti. Právny štát má v podstate nasledujúce znaky:

- **suverenitu štátu /zvrchovanosť štátu a národa/** - sa vymedzuje ako nezávislosť štátnej moci od akejkoľvek inej moci, či už vo vnútri štátu, alebo mimo hraníc daného štátu. Teória štátnej suverenity pochádza od Jeana Bodina a podľa neho suverenita je neobmedzená moc vydávať zákony, moc je nedeliteľná a nescudziteľná /teda monopolná/ a je trvalá a stála. V demokratických štátoch to znamená moc podrobenú zákonu. Vonkajšia suverenita znamená právo štátu uzatvárať medzinárodné dohody a zmluvy, nadväzovať a udržiavať diplomatické styky apod. Suverenita je teda v medzinárodných vzťahoch politický a právny výraz nezávislosti, samostatnosti štátu.
- **demokratický určené limity** /hranice a obmedzenia/ výkonu zvrchovanosti štátu,
- **štátom garantované rovné práva všetkých občanov** bez rozdielu v oblasti politiky, prístupu k informáciám a individuálnym príležitostiam,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- **vytvorenie všeobecne záväzných pravidiel** /ako majú byť vytvorené zákony, ako ich možno meniť, kto ich vydáva, moc je legitimizovaná ústavou a zákonmi, tvorba zákonov je nezávislá od prania sociálnych skupín/.

Základom právneho štátu je demokraticky vytvorená **ústava**, ktorá zaručuje:

- kompetenciu štátnych orgánov, inštitúcii,
- spôsob, ako inštitúcie vznikajú,
- komu sa za svoju činnosť zodpovedajú.

V právnom štáte nemôžu existovať zákony, ktoré by súčasne neplatili pre štátnu moc a predstaviteľov štátnych orgánov. Platí zásada, že vláda vyžaduje od svojich občanov len to, čo ona samotná cíti a rešpektuje. V právnom štáte kvalita práva poskytuje občanom právne záruky. Občan musí mať istotu, že môže všetko, čo mu zákony nezakazujú, že práva, ktoré už nadobudol budú rešpektované, že môže sám predvídať rozhodnutie štátneho orgánu v konkrétnej veci, a účinnými prostriedkami čeliť proti svojvôli štátneho orgánu. V právnom štáte musí platiť princíp zvrchovanosti ústavy a zákona.

Právny štát :

- je taký štát, v ktorom zákony vychádzajú z vôle ľudu, prejavenej vo všeobecných voľbách.
- Základom právneho štátu je demokraticky vytvorená ústava.
- Dôležitú úlohu v právnom štáte majú zákony – mechanizmus ich vzniku a zmeny.
- Pre správne fungovanie zákonov je dôležitá existencia nezávislého súdnictva.
- Politickou podmienkou fungovania právneho štátu je spoločenský súhlas – konsenzus.
- Občania v právnom štáte majú právo vyjadrovať svoje postoje. Súhrn postojov všetkých obyvateľov tvorí verejnú mienku.

Tóth, R.: Základy politológie. Bratislava: SPN 1997

Demokracia. Princípy demokracie

Definícia demokracie

Demokracia je taký druh politického zriadenia, ktorý umožňuje všetkým dospelým a plnoprávnym občanom účasť na vláde, na spravovaní a riadení štátu. Demokracia vychádza z dvoch hlavných princípov a to je princíp uznania slobody a rovnosti občanov a podriadení sa menšiny väčšine.

Pojem a rozvoj demokracie

Pojem demokracia vychádza z gréckych slov „démos“ (ľud), „kratos“ (vláda). Demokracia teda predpokladá ľudovládu. Už v antickom Grécku môžeme pozorovať prvé formy demokracie, kde sa občania zúčastňovali na vláde hlasovaním. K demokracii napomohli snahy o zmenu pomerov v spoločnosti a myšlienka rovnosti všetkých ľudí, presadzovanie ľudských práv a rozvoja spoločnosti. Demokracia sa dnes pestuje vo všetkých štátoch Európskej únie a je najčastejším zriadením slobodných štátov.

Princípy demokracie

1. Princíp suverenity ľudu – jedine ľud je zdrojom moci štátu. Bez ľudu by štát moc nemal.
2. Princíp parlamentarizmu – zákonodarná moc je volená na určitú obmedzenú dobu. Po tejto dobe má ľud právo si v slobodných voľbách zvoliť inú alebo ponechať tú doterajšiu.
3. Štátna moc = služba občanom – štát má slúžiť ľuďom a nie naopak.
4. Princíp delby moci – Moc sa v štáte delí na zákonodarnú, výkonnú a súdnu.
5. Vzťah občana a štátu – tento je vymedzený právnym poriadkom štátu.
6. Základné ľudské práva a slobody sú zakotvené a garantované právnym poriadkom.
7. Pluralita politických subjektov.
8. Politické rozhodnutia vychádzajú z princípu – rozhoduje väčšina. Avšak dbá sa aj na ochranu menšiny.
9. Štátna správa a samospráva je decentralizovaná.
10. Právo na súkromný majetok, vlastné podnikanie.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

11. Ochrana chorých, slabých, starých a nezamestnaných, ktorým štát pomáha a ochraňuje ich.
12. Sloboda slova a tlače – nezasahovanie do práce novinárov, redaktorov a pod.

Priama a nepriama demokracia

Priamou demokraciou sa rozumie hlavne taká demokracia, kde sa občania priamo zúčastňujú na rozhodnutiach o veciach verejných. Takáto forma existovala len v časoch antického Grécka. Dnes je táto forma demokracie kvôli počtu obyvateľstva nemožná. Dnes však existujú prvky priamej demokracie a to hlavne referendum, alebo plebiscit.

Súčasnou **formou priamej demokracie** je:

Referendum – hlasovanie občanov o vstupe alebo výstupe z nejakého zväzku, o ratifikácii medzinárodných zmlúv, o dodatkoch k ústave, o bežnom návrhu zákona. Referendom sa nemôže riešiť problematika ľudských práv, daní, odvodov a štátneho rozpočtu.

Plebiscit – všeľudové hlasovanie o akejkoľvek otázke, jednou z foriem je územný plebiscit – obyvatelia určitého územia rozhodujú o osamostatnení od daného štátu alebo o pripojení k danému štátu. Je to jednorazové rozhodnutie nezakotvené v ústave.

Spôsob vykonávania: Referendum vyhlasuje prezident na základe petície, ktorú podpíše minimálne 350 000 občanov alebo ak ho odsúhlasí NR SR. Musí sa uskutočniť do 90 dní od jeho vyhlásenia. Nemôže byť uskutočnené 90 dní pred voľbami (ale v deň volieb áno). Výsledky referenda sú platné, ak sa na ňom zúčastní nadpolovičná väčšina oprávnených voličov. Výsledky majú váhu zákona. Ak výsledky nie sú prijaté (nezúčastnil sa dostatočný počet voličov), môže sa referendum o tej istej veci vyhlásiť až po 3 rokoch. Referendum je financované zo štátneho rozpočtu.

Nepriamou (zastupiteľskou) demokraciou sa rozumie účasť občanov na politickom rozhodovaní prostredníctvom svojho zástupcu, ktorý zastupuje jeho vôľu v orgánoch štátu, samospráve obcí a miest a pod. Nepriama demokracia sa vyskytuje vo všetkých dnešných demokratických štátoch. Svojich zástupcov (politická strana, hnutie, združenie, nezávislý člen) si občania volia vo voľbách.

Nepriama demokracia zachováva podstatné znaky vlády ľudu:

1. **rovnosť** – každý občan v štáte si je rovný a môže byť zvolený do verejnej funkcie,
2. **pluralita** – občan si môže zvoliť svojho zástupcu (politický subjekt) v slobodných voľbách,
3. **dočasnosť** – volený zástupca je volený na istý čas, nie však na stálo. Moc má v rukách len na isté obdobie,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

4. **kontrola** – moc je pod kontrolou opozície v parlamente a rôznych nezávislých kontrolných orgánov a združení,
5. **väčšinový prístup** – platí to, o čom rozhodne väčšina.

10 pilierov demokracie:

1. Národná suverenita (zvrchovanosť) štátu – štát sa vyvíja samostatne, nikto si ho neprívláštňuje, ani mu nerozkazuje. Má neobmedzenú právomoc tvoriť a meniť prostredie, v ktorom žijú jeho občania.
2. Vláda väčšiny – vládnymi stranami sa stanú tie, ktoré získali vo voľbách minimálne 51% hlasov,
3. Práva menšiny,
4. Záruka základných ľudských práv a slobôd,
5. Slobodné a čestné voľby,
6. Rovnosť pred zákonom,
7. Riadny súdny proces – prezumpcia nevinoty (každý je nevinný, kým sa mu vina nedokáže),
8. Ústavné obmedzenia vlády – vláda môže konať len v rámci ústavy a jej zákonov (občan môže robiť všetko to, čo mu ústava nezakazuje),
9. Sociálny, ekonomický a politický pluralizmus – existencia viacerých názorov,
10. Zásady tolerance, spolupráce a kompromisu.

Kolektív autorov: Zmaturuj z náuky o spoločnosti, Didaktis, Brno, 2002

A. Martinská, Vavrová: Príprava na maturitu – náuka o spoločnosti, Príroda, Bratislava, 2009

I. Paulička: Všeobecný encyklopedický slovník, Ottovo nakladatelství, Praha 2005

Viac tu: <http://naska.webnode.sk/demokracia/>

Volebný systém v Slovenskej republike

Komunálne voľby

Voľby do orgánov samosprávy obcí sa konajú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním.

Právo voliť majú:

- občania Slovenskej republiky, ktorí majú viac ako 18 rokov
- cudzinci, ktorí majú v obci, v mestskej časti hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy alebo v mestskej časti mesta Košice trvalý pobyt a najneskôr v deň volieb dovърšili 18 rokov veku

Prekážkou vo výkone volebného práva je

- a) zákonom ustanovené obmedzenie osobnej slobody z dôvodu ochrany zdravia ľudí
- b) výkon trestu odňatia slobody
- c) výkon základnej vojenskej služby, náhradnej vojenskej služby alebo zdokonaľovacej služby, a to v prípade, ak to vyžaduje plnenie úloh podľa osobitných predpisov
- d) pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony

Za poslanca obecného (mestského) zastupiteľstva môže byť zvolený volič, u ktorého nenastali prekážky vo výkone volebného práva podľa písmen b) a d) uvedených v predchádzajúcom odseku.

Za starostu obce (primátora), môže byť zvolený volič, u ktorého nenastali prekážky vo výkone volebného práva podľa písmen b) a d) a ktorý najneskôr v deň volieb dovърšil 25 rokov veku.

Regionálne voľby

Voľby do orgánov samosprávnych krajov sa konajú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním.

Právo voliť majú:

- občania Slovenskej republiky, ktorí majú viac ako 18 rokov
- cudzinci, ktorí majú trvalý pobyt v obci, ktorá patrí do územia samosprávneho kraja

Prekážky volebného práva sú tieto: výkon odňatia slobody a pozbavenie spôsobilosti na právne úkony.

Za poslanca zastupiteľstva samosprávneho kraja môže byť zvolený ten, kto má právo voliť, má trvalý pobyt v obci, ktorá patrí do územia volebného obvodu, v ktorom kandiduje, a nenastali uňho prekážky vo výkone volebného práva.

Za predsedu samosprávneho kraja môže byť zvolený ten, kto má právo voliť, najneskôr v deň konania volieb dovŕšil 25 rokov veku a nenastali uňho prekážky vo výkone volebného práva podľa uvedeného zákona.

Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky – parlamentné

Podľa § 1 Volebného zákona sa voľby do Národnej rady SR konajú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním podľa zásady pomerného zastúpenia. Voľby sa konajú na celom území Slovenskej republiky v jeden deň – v sobotu.

Voľby vyhlasuje predseda Národnej rady Slovenskej republiky a určí deň volieb najneskôr 110 dní pred ich konaním. Vyhlásenie volieb sa uverejňuje v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a na internetovej stránke Ministerstva vnútra SR.

Volebné právo

Právo voliť do Národnej rady, tzv. „aktívne volebné právo“, má každý občan Slovenskej republiky, ktorý najneskôr v deň volieb dovŕšil 18 rokov veku.

Prekážkou vo výkone práva voliť je:

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- zákonom ustanovené obmedzenie osobnej slobody z dôvodov ochrany zdravia ľudí
- výkon trestu odňatia slobody
- pozbavenie spôsobilosti na právne úkony

Za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, podľa § 3 zákona o voľbách, môže byť zvolený (to je tzv. „pasívne volebné právo“) občan Slovenskej republiky, ktorý najneskôr v deň volieb dovŕšil 21 rokov veku, má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a nenastali uňho prekážky typu - výkon trestu odňatia slobody a pozbavenia spôsobilosti na právne úkony.

Voľby do Európskeho parlamentu

Kreslá poslancov v Európskom parlamente sa medzi členské krajiny EÚ rozdeľujú v pomere k počtu jej obyvateľov. Poslanci EP sú volení na obdobie piatich rokov s možnosťou obnovenia mandátu v ďalších voľbách.

Počet poslancov, ktorí budú zasadať v Európskom parlamente sa za posledné roky výrazne menil. Pred našim vstupom do EÚ v EP sedelo 626 poslancov. Po rozšírení v roku 2004 stúpol počet poslancov na 732. Slovensko si volilo 14 poslancov. Po vstupe Rumunska a Bulharska do EÚ v roku 2007 sa počet poslancov v EP zase zvýšil – na aktuálnych 785. Slovensko má 13 europoslancov.

Kreslá poslancov v EP sa medzi členské krajiny EÚ rozdeľujú v pomere k počtu obyvateľov. Každý členský štát má istý počet stálych kresiel (SR 13), pričom maximálny počet poslancov pre Nemecko je 99 poslancov a minimálny pre Maltu 5 poslancov.

Právo voliť má

Každý občan členskej krajiny EÚ, ktorý najneskôr v deň volieb dovŕšil 18 rokov (iba rakúsky volebný zákon umožňuje voliť poslancov EP už od dovŕšenia 16 rokov). Právo voliť poslancov EP na Slovensku majú tí občania SR a členských štátov EÚ, ktorí majú trvalý pobyt na jeho území.

Kto môže byť zvolený za poslanca EP

Za poslanca EP môže byť zvolený občan SR (alebo inej členskej krajiny EÚ), ktorý najneskôr **v deň volieb dovŕšil 21 rokov**, má trvalý pobyt na území SR a nebol pozbavený práva kandidovať v niektorom z členských štátov EÚ, ktorého je štátnym občanom.

Prezidentské voľby

Prezidenta SR volia od roku 1999 občania SR v priamych voľbách tajným hlasovaním na päť rokov. Právo voliť prezidenta majú občania, ktorí majú právo voliť do NR SR. Kandidáta na prezidenta navrhuje najmenej 15 poslancov NR SR alebo aspoň 15 000 občanov, na 14 / **Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ**

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

základe petície. Návrh sa musí odovzdať predsedovi NR SR najneskôr 21 dní od vyhlásenia volieb. Za prezidenta môže byť zvolený každý občan, ktorý je voliteľný do NRSR a v deň voľby dosiahol vek 40 rokov.

Za prezidenta je zvolený kandidát, ktorý získa nadpolovičnú väčšinu platných hlasov oprávnených voličov. Ak ani jeden kandidát nezíska potrebnú väčšinu, koná sa do 14 dní druhé kolo volieb. Do druhého kola postupujú dvaja kandidáti, ktorí získali v prvom kole najvyšší počet hlasov.

Zvolený kandidát sa ujíma funkcie zložením sľubu pred Národnou radou SR do rúk predsedu Ústavného súdu SR, napoludnie v deň keď sa má skončiť volebné obdobie predchádzajúceho prezidenta. Tá istá osoba môže byť zvolená za prezidenta najviac v dvoch po sebe nasledujúcich obdobiach.

www.minv.sk/?volba-prezidentsr

www.minv.sk/?volby-vuc

sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_volieb_na_Slovensku

Ústava Slovenskej republiky

V súčasnosti sa pojem ústava (constitution, verfassung) neodeliteľne spája so štátom, ktorý sa zvykne charakterizovať ako „právny“. Skoro každý moderný štát odvodzuje svoj právny poriadok od svojej písanej ústavy, ktorej priznáva postavenie základného (najvyššieho) zákona. Tieto dokumenty odzrkadľujú zásadné zmeny v organizácii spoločnosti a nový prístup k štátu, ktorý sa prestal považovať za majetok jednotlivca alebo úzkej vládnucej vrstvy. Definujú hlavné demokratické zásady, ktorými sa daný štát riadi, garantujú ľudské a občianske práva, do ktorých verejná (štátna) moc nesmie zasahovať, upravujú štruktúru, postavenie, úlohy i spôsob činnosti najvýznamnejších štátnych orgánov a vnútornú štruktúru štátu.

Ústava SR bola schválená 1. Septembra 1992. Tento deň je štátnym sviatkom Deň ústavy.

Ústava SR je právnym vyjadrením dlhoročného politického a duchovného úsilia slovenského národa o vlastnú štátnosť. Skladá sa z Preambuly a deviatich hláv.

Preambula

Preambula ústavy naznačuje demokratické a humanistické ciele, ktoré sa sledujú konštituovaním slovenskej štátnosti, ako aj základné demokratické princípy jej výstavby.

Prvá hlava: Základné ustanovenia, štátne symboly, hlavné mesto SR

Prvá hlava v základných ustanoveniach zakotvuje, že SR je zvrchovaným, demokratickým a právnym štátom, ktorý sa neviaže na nijakú ideológiu ani náboženstvo. V čl. 2 vyjadruje princíp suverenity ľudu tým, že stanovuje pôvod štátnej moci v občanovi, ktorý ju vykonáva priamo alebo prostredníctvom volených zástupcov. Novokoncipovaný obsah suverenity ľudu je vyjadrený i tým, že štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy a zákona. K základným vonkajším znakom suverenity štátu patria aj štátne symboly, ktorými sú štátny znak, štátna vlajka, štátna pečať a štátna hymna.

Druhá hlava: Základné práva a slobody

Východiskom ústavnej úpravy základných práv a slobôd sa stali všetky významnejšie medzinárodnoprávne dokumenty o právach a slobodách.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Tretia hlava: Hospodárstvo SR, Najvyšší kontrolný úrad SR

Štvrtá hlava: Územná samospráva

Piata hlava: Zákonodarná moc: Národná rada SR, Referendum

Šiesta hlava: Výkonná moc: Prezident SR, Vláda SR

Siedma hlava: Súdna moc: Ústavný súd SR, Súdny SR

Osma hlava: Prokuratúra SR

Deviata hlava: Prechodné a záverečné ustanovenia

Ústava Slovenskej republiky 1992. Bratislava: NVK INTERNATIONAL 1992

Základné ľudské práva a slobody v Ústave SR

Druhý oddiel - Základné ľudské práva a slobody (Čl. 14-25)

článok 14

Každý má spôsobilosť na práva.

článok 15

(1) Každý má právo na život. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením.

(2) Nikto nesmie byť pozbavený života.

(3) Trest smrti sa nepripúšťa.

(4) Podľa tohto článku nie je porušením práv, ak bol niekto pozbavený života v súvislosti s konaním, ktoré podľa zákona nie je trestné.

článok 16

(1) Nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.

(2) Nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

článok 17

(1) Osobná sloboda sa zaručuje.

(2) Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

(3) Obvineného alebo podozrivého z trestného činu možno zadržať len v prípadoch ustanovených zákonom. Zadržaná osoba musí byť ihneď oboznámená s dôvodmi zadržania, vypočutá a najneskôr do 48 hodín prepustená na slobodu alebo odovzdaná súdu. Sudca musí zadržanú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

(4) Obvineného možno zatknúť iba na odôvodnený písomný príkaz sudcu. Zatknutá osoba musí byť do 24 hodín odovzdaná súdu. Sudca musí zatknutú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

(5) Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

(6) Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch možno prevziať osobu do ústavnej zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu. Takéto opatrenie sa musí do 24 hodín oznámiť súdu, ktorý o tomto umiestnení rozhodne do piatich dní.

(7) Skúmanie duševného stavu osoby obvinenej z trestného činu je možné iba na písomný príkaz súdu.

článok 18

(1) Nikoho nemožno poslať na nútené práce alebo nútené služby.

(2) Ustanovenie odseku 1 sa nevzťahuje na

a) práce ukladané podľa zákona osobám vo výkone trestu odňatia slobody alebo osobám vykonávajúcim iný trest, nahradzujúci trest odňatia slobody,

b) vojenskú službu alebo inú službu ustanovenú zákonom namiesto povinnej vojenskej služby,

c) službu vyžadovanú na základe zákona v prípade živelných pohrôm, nehôd alebo iného nebezpečenstva, ktoré ohrozuje životy, zdravie alebo značné majetkové hodnoty,

d) konanie uložené zákonom na ochranu života, zdravia alebo práv iných,

e) menšie obecné služby na základe zákona.

článok 19

(1) Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

(2) Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

(3) Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.

článok 20

(1) Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. (účinnosť doplnenej vety - od 1.1.2011)

(2) Zákon ustanoví, ktorý ďalší majetok okrem majetku uvedeného v čl. 4 tejto ústavy, nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu, môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb. Zákon tiež môže ustanoviť, že určité veci môžu byť iba vo vlastníctve občanov alebo právnických osôb so sídlom v Slovenskej republike.

(3) Vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom. Výkon vlastníckeho práva nesmie poškodzovať ľudské zdravie, prírodu, kultúrne pamiatky a životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonom.

(4) Vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

(5) Iné zásahy do vlastníckeho práva možno dovoliť iba vtedy, ak ide o majetok nadobudnutý nezákonným spôsobom alebo z nelegálnych príjmov a ide o opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti pre bezpečnosť štátu, ochranu verejného poriadku, mravnosti alebo práv a slobôd iných. Podmienky ustanoví zákon. **(účinnosť doplneného odseku 5 od 1.1.2011)**

článok 21

(1) Obydlie je nedotknuteľné. Nie je dovolené doň vstúpiť bez súhlasu toho, kto v ňom býva.

(2) Domová prehliadka je prípustná len v súvislosti s trestným konaním, a to na písomný a odôvodnený príkaz sudcu. Spôsob vykonania domovej prehliadky ustanoví zákon.

(3) Iné zásahy do nedotknuteľnosti obydlia možno zákonom dovoliť iba vtedy, keď je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu života, zdravia alebo majetku osôb, na ochranu práv a slobôd iných alebo na odvrátenie závažného ohrozenia verejného poriadku.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Ak sa obydlie používa aj na podnikanie alebo vykonávanie inej hospodárskej činnosti, takéto zásahy môžu byť zákonom dovolené aj vtedy, keď je to nevyhnutné na plnenie úloh verejnej správy.

článok 22

(1) Listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručujú.

(2) Nikto nesmie porušiť listové tajomstvo ani tajomstvo iných písomností a záznamov, či už uchovávaných v súkromí, alebo zasielaných poštou, alebo iným spôsobom; výnimkou sú prípady, ktoré ustanoví zákon. Rovnako sa zaručuje tajomstvo správ podávaných telefónom, telegrafom alebo iným podobným zariadením.

článok 23

(1) Sloboda pohybu a pobytu sa zaručuje.

(2) Každý, kto sa oprávnené zdržiava na území Slovenskej republiky, má právo toto územie slobodne opustiť.

(3) Slobody podľa odsekov 1 a 2 môžu byť obmedzené zákonom, ak je to nevyhnutné pre bezpečnosť štátu, udržanie verejného poriadku, ochranu zdravia alebo ochranu práv a slobôd iných a na vymedzených územiach aj v záujme ochrany prírody.

(4) Každý občan má právo na slobodný vstup na územie Slovenskej republiky. Občana nemožno nútiť, aby opustil vlasť, a nemožno ho vyhostiť.

(5) Cudzinca možno vyhostiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

článok 24

(1) Sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery sa zaručujú. Toto právo zahŕňa aj možnosť zmeniť náboženské vyznanie alebo vieru. Každý má právo byť bez náboženského vyznania. Každý má právo verejne prejavovať svoje zmýšľanie.

(2) Každý má právo slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru buď sám, buď spoločne s inými, súkromne alebo verejne, bohoslužbou, náboženskými úkonmi, zachovávaním obradov alebo zúčastňovať sa na jeho vyučovaní.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

(3) Cirkvi a náboženské spoločnosti spravujú svoje záležitosti samy, najmä zriaďujú svoje orgány, ustanovujú svojich duchovných, zabezpečujú vyučovanie náboženstva a zakladajú rehoľné a iné cirkevné inštitúcie nezávisle od štátnych orgánov.

(4) Podmienky výkonu práv podľa odsekov 1 až 3 možno obmedziť iba zákonom, ak ide o opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na ochranu verejného poriadku, zdravia a mravnosti alebo práv a slobôd iných.

článok 25

(1) Obrana Slovenskej republiky je povinnosťou a vecou cti občanov. Zákon ustanoví rozsah brannej povinnosti.

(2) Nikoho nemožno nútiť, aby vykonával vojenskú službu, ak je to v rozpore s jeho svedomím alebo náboženským vyznaním. Podrobnosti ustanoví zákon.

Ústava Slovenskej republiky 1992. Bratislava: NVK INTERNATIONAL 1992

Politické práva

Tretí oddiel - Politické práva (Čl. 26-32)

článok 26

(1) Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

(2) Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povoľovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

(3) Cenzúra sa zakazuje.

(4) Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

(5) Orgány verejnej moci majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon.

článok 27

(1) Petičné právo sa zaručuje. Každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami.

(2) Petíciou nemožno vyzývať na porušovanie základných práv a slobôd.

(3) Petíciou nemožno zasahovať do nezávislosti súdu.

článok 28

(1) Právo pokojne sa zhromažďovať sa zaručuje.

(2) Podmienky výkonu tohto práva ustanoví zákon v prípadoch zhromažďovania na verejných miestach, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

slobôd iných, ochranu verejného poriadku, zdravia a mravnosti, majetku alebo pre bezpečnosť štátu. Zhromaždenie sa nesmie podmieňovať povolením orgánu verejnej správy.

článok 29

(1) Právo slobodne sa združovať sa zaručuje. Každý má právo spolu s inými sa združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo iných združeniach.

(2) Občania majú právo zakladať politické strany a politické hnutia a združovať sa v nich.

(3) Výkon práv podľa odsekov 1 a 2 možno obmedziť len v prípadoch ustanovených zákonom, ak je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné pre bezpečnosť štátu, na ochranu verejného poriadku, predchádzanie trestným činom alebo na ochranu práv a slobôd iných.

(4) Politické strany a politické hnutia, ako aj spolky, spoločnosti alebo iné združenia sú oddelené od štátu.

článok 30

(1) Občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

(2) Voľby sa musia konať v lehotách nepresahujúcich pravidelné volebné obdobie ustanovené zákonom.

(3) Volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

(4) Občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

článok 31

Zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

článok 32

Občania majú právo postaviť sa na odpor proti každému, kto by odstraňoval demokratický poriadok základných ľudských práv a slobôd uvedených v tejto ústave, ak činnosť ústavných orgánov a účinné použitie zákonných prostriedkov sú znemožnené.

Ústava Slovenskej republiky 1992. Bratislava: NVK INTERNATIONAL 1992

Práva národnostných menšín a etnických skupín

Štvrtý oddiel - Práva národnostných menšín a etnických skupín (Čl. 33-34)

článok 33

Príslušnosť ku ktorejkoľvek národnostnej menšine alebo etnickej skupine nesmie byť nikomu na ujmu.

článok 34

(1) Občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Podrobnosti ustanoví zákon.

(2) Občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanoveným zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj

- a) právo na vzdelanie v ich jazyku,
- b) právo používať ich jazyk v úradnom styku,
- c) právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.

(3) Výkon práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručených v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva.

Právo na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva

Šiesty oddiel - Právo na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva (Čl. 44-45)

článok 44

- (1) Každý má právo na priaznivé životné prostredie.
- (2) Každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo.
- (3) Nikto nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky.
- (4) Štát dbá o šetrné využívanie prírodných zdrojov, o ekologickú rovnováhu a o účinnú starostlivosť o životné prostredie a zabezpečuje ochranu určeným druhom voľne rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov.
- (5) Podrobnosti o právach a povinnostiach podľa odsekov 1 až 4 ustanoví zákon.

článok 45

Každý má právo na včasné a úplné informácie o stave životného prostredia a o príčinách a následkoch tohto stavu.

Ústava Slovenskej republiky 1992. Bratislava: NVK INTERNATIONAL 1992

Hospodárske, sociálne a kultúrne práva

Piaty oddiel - Hospodárske, sociálne a kultúrne práva (Čl. 35-43)

článok 35

- (1) Každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.
- (2) Zákon môže ustanoviť podmienky a obmedzenia výkonu určitých povolání alebo činností.
- (3) Občania majú právo na prácu. Štát v primeranom rozsahu hmotne zabezpečuje občanov, ktorí nie z vlastnej viny nemôžu toto právo vykonávať. Podmienky ustanoví zákon.
- (4) Zákon môže ustanoviť odchylnú úpravu práv uvedených v odsekoch 1 až 3 pre cudzincov.

článok 36

Zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákon im zabezpečuje najmä

- a) právo na odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú na to, aby im umožnila dôstojnú životnú úroveň,
- b) ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní,
- c) ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci,
- d) najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času,
- e) primeraný odpočinok po práci,
- f) najkratšiu prípustnú dĺžku platenej dovolenky na zotavenie,
- g) právo na kolektívne vyjednávanie.

článok 37

- (1) Každý má právo sa slobodne združovať s inými na ochranu svojich hospodárskych a sociálnych záujmov.
- (2) Odborové organizácie vznikajú nezávisle od štátu. Obmedzovať počet odborových organizácií, ako aj zvyhodňovať niektoré z nich v podniku alebo v odvetví, je neprípustné.
- (3) Činnosť odborových organizácií a vznik a činnosť iných združení na ochranu hospodárskych a sociálnych záujmov možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenie v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu bezpečnosti štátu, verejného poriadku alebo práv a slobôd druhých.
- (4) Právo na štrajk sa zaručuje. Podmienky ustanoví zákon. Toto právo nemajú sudcovia, prokurátori, príslušníci ozbrojených síl a ozbrojených zborov a príslušníci a zamestnanci hasičských a záchranných zborov.

článok 38

- (1) Ženy, mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na zvýšenú ochranu zdravia pri práci a osobitné pracovné podmienky.
- (2) Mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch a na pomoc pri príprave na povolanie.
- (3) Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.

článok 39

- (1) Občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.
- (2) Každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok.
- (3) Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.

článok 40

Každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

článok 41

- (1) Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.
- (2) Žene v tehotenstve sa zaručuje osobitná starostlivosť, ochrana v pracovných vzťahoch a zodpovedajúce pracovné podmienky.
- (3) Deti narodené v manželstve i mimo neho majú rovnaké práva.
- (4) Starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.
- (5) Rodičia, ktorí sa starajú o deti, majú právo na pomoc štátu.
- (6) Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 až 5 ustanoví zákon.

článok 42

- (1) Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Jej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon.
- (2) Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách.
- (3) Zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom; v takýchto školách sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu.
- (4) Zákon ustanoví, za akých podmienok majú občania pri štúdiu právo na pomoc štátu.

článok 43

- (1) Sloboda vedeckého bádania a umenia sa zaručuje. Práva na výsledky tvorivej duševnej činnosti chráni zákon.
- (2) Právo prístupu ku kultúrnemu bohatstvu sa zaručuje za podmienok ustanovených zákonom.

Ústava Slovenskej republiky 1992

Právo na súdnu a inú právnu ochranu

Siedmy oddiel - Právo na súdnu a inú právnu ochranu (Čl. 46-50)

článok 46

(1) Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

(2) Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

(3) Každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

(4) Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

článok 47

(1) Každý má právo odoprieť výpoveď, ak by ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe.

(2) Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

(3) Všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

(4) Kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie podľa odseku 2, má právo na tlmočníka.

článok 48

(1) Nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

(2) Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

článok 49

Len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

článok 50

(1) Len súd rozhoduje o vine a treste za trestné činy.

(2) Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

(3) Obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

(4) Obvinený má právo odoprieť výpoveď; tohto práva ho nemožno pozbaviť nijakým spôsobom.

(5) Nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevylučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.

(6) Trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Neskorší zákon sa použije, ak je to pre páchatel'a priaznivejšie.

Ústava Slovenskej republiky 1992

Ochrana právneho poriadku a práv občana

Ochrana práv občanov prostredníctvom štátnych orgánov a ukladanie postihov za ich nedodržanie patrí k typickým a veľmi významným znakom každej demokracie. Ešte dôležitejšia v bežnom živote je prevencia predchádzanie porušovaniu zákonov. Bolo by nezmyslom očakávať, že sa niekedy podarí vybudovať štát, v ktorom si všetci plnia povinnosti a nik neporušuje právo. Na zabezpečenie ochrany právneho poriadku a práv občana vytvára štát sústavu štátnych orgánov. Hlavné pravidlá ich konania určuje Ústava Slovenskej republiky v čl. 2 ods. 2: štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Právny poriadok ochraňujú štátne orgány :

Policajný zbor

Policajný zbor je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý má chrániť životy a bezpečnosť osôb a majetku, odhaľovať trestné činy a ich páchatel'ov, zabezpečovať verejný poriadok a plniť mnohé iné zákonom určené úlohy.

Postavenie a úlohy Policajného zboru Slovenskej republiky upravuje zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore SR v znení neskorších predpisov.

Policajný zbor

- spolupôsobí pri ochrane základných práv a slobôd, najmä pri ochrane života, zdravia, osobnej slobody a bezpečnosti osôb a pri ochrane majetku,
- odhaľuje trestné činy a zisťuje ich páchatel'ov,
- spolupôsobí pri odhaľovaní daňových únikov, nezákonných finančných operácií a legalizácie príjmov z trestnej činnosti,
- vykonáva vyšetrovanie o trestných činoch a skrátené vyšetrovanie o trestných činoch,
- vedie boj proti terorizmu a organizovanému zločinu,
- zaisťuje osobnú bezpečnosť prezidenta Slovenskej republiky, predsedu Národnej rady Slovenskej republiky, predsedu vlády Slovenskej republiky, predsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ministra vnútra Slovenskej republiky a ďalších osôb určených zákonom alebo vládou,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- zaisťuje ochranu diplomatických misií a ďalších objektov určených zákonom alebo vládou a spolupôsobí pri fyzickej ochrane jadrových zariadení,
- zabezpečuje ochranu štátnej hranice, ak osobitný predpis neustanovuje inak,
- spolupôsobí pri zabezpečovaní verejného poriadku; ak bol porušený, robí opatrenia na jeho obnovenie,
- dohliada na bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky a spolupôsobí pri jej riadení,
- odhaľuje priestupky a zisťuje ich páchatelov, a ak tak ustanovuje osobitný zákon, priestupky aj objasňuje a prejednáva,
- vykonáva pátranie po osobách a pátranie po veciach,
- poskytuje ochranu a pomoc ohrozenému svedkovi a chránenému svedkovi,
- vykonáva kriminalisticko-expertízu a znaleckú činnosť,
- spolupôsobí pri zabezpečovaní ochrany civilného letectva,
- plní úlohy štátnej správy a iné úlohy, ak tak ustanovujú osobitné predpisy,
- plní úlohy na úseku prevencie v rozsahu pôsobnosti ustanovenej zákonom.

Pri plnení úloh Policajný zbor používa technické prostriedky, dopravné prostriedky vrátane leteckých dopravných prostriedkov. Pri plnení svojich úloh spolupracuje s orgánmi verejnej moci, ozbrojenými silami, ozbrojenými bezpečnostnými zbormi, ozbrojenými zbormi, Slovenskou informačnou službou, s právnickými osobami a fyzickými osobami; s orgánmi územnej samosprávy spolupracuje najmä pri určovaní priorít prevencie kriminality, ochrany verejného poriadku a zamerania boja s kriminalitou.

Policajný zbor je podriadený ministrovi vnútra SR.

Obecná polícia

Obecná polícia má ochraňovať verejný poriadok a životné prostredie v obci a dohliada, aby občania a organizácie rešpektovali nariadenia obecného zastupiteľstva alebo starostu. O zriadení obecnej polície rozhoduje obecné zastupiteľstvo, ktoré na návrh starostu vymenuje aj jej náčelníka. Náčelník riadi činnosť obecnej polície a pri plnení úloh spolupracuje s veliteľom útvaru policajného zboru, starostom obce a inými štátnymi orgánmi (napr. s lekárom pri zabezpečovaní karantény v obci, s úradom životného prostredia pri riadení skládky odpadu, s orgánmi cirkví pri organizovaní náboženských zhromaždení a pod.).

Obecní policajti sú pracovníkmi obce a pri plnení svojich úloh majú postavenie verejného činiteľa. Ak si to vyžadujú okolnosti, obecný policajt môže zasiahnuť a plniť úlohy, aj keď nie je v službe, aj v takom prípade koná ako verejný činiteľ.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Pracovníkom obecnej polície sa môže stať ☐ 21-ročný bezúhonný občan, ak zloží skúšku pred odbornou komisiou a preukáže, ☐ že je telesne, duševne a odborne spôsobilý.

Systém polície v našom ☐ štáte ešte dopĺňajú ☐ Železničná polícia Slovenskej republiky a vojenská polícia.

☐ **Železničná polícia** bola zriadená zákonom č. 61/1993 Z. z. a zabezpečuje ochranu v obvodoch ☐ železníc a vlečiek na celom území republiky. ☐ Železniční policajti ochraňujú osobnú aj nákladnú dopravu. V osobnej doprave ide predovšetkým o bezpečnosť ☐ cestujúcich, v nákladnej doprave chránia prepravovaný tovar a predchádzajú jeho rozkrádaniu.

Vojenská polícia má (podľa zákona č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii SR) obdobné úlohy ako policajný zbor, ale iba v armáde. Jej cieľom je ochrana armády. Zasahuje predovšetkým voči vojakom, voči osobám, ktoré spáchali trestný čin alebo priestupok spolu s vojakmi, ako aj voči tým, ktorí odcudzili alebo poškodili vojenský majetok.

Vojenským policajtom môže byť ☐ iba vojak z povolania.

Prokuratúra

Ústava Slovenskej republiky konštituuje v článkoch 149 až 151 prokuratúru ako univerzálny orgán ochrany práva, ktorý koná vo verejnom záujme.

Prokuratúra je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom. Nezávislosť súdov a sudcov nevyhnutne vedie k ich nejednotnému rozhodovaniu. Musí preto existovať odborný orgán, ktorý síce nemôže zmeniť rozhodnutie súdu, ale môže dosiahnuť, aby rozhodnutie súdu preskúmal súd vyššieho stupňa, a to aj v takých prípadoch, keď obžalovaný v trestnom konaní alebo účastník konania (najmä v tzv. nesporovom konaní a v správnom konaní) na tom nemá záujem.

Pôsobnosť prokuratúry

Prokuratúra chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu.

Je povinná vo verejnom záujme vykonávať opatrenia:

- na predchádzanie porušovania zákonnosti,
- na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti,
- na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie.

Prokurátor nemá oprávnenie zasahovať do základných ľudských práv a slobôd, tzn. že nerozhoduje o:

- vzatí do väzby,
- porušení tajomstva prepravovaných správ,
- vykonaní domovej prehliadky, či inom narušení domovej slobody.

Súdy

V Slovenskej republike rozlišujeme **všeobecné súdy** a **osobitný súd**, ktorým je Ústavný súd Slovenskej republiky. Všeobecné súdnictvo vykonávajú nezávislé a nestranné súdy. Súdnictvo je v Slovenskej republike **dvojstupňové**.

Na konanie v prvom stupni sú príslušné **okresné súdy**. Krajský súd rozhoduje ako odvolací súd. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhoduje ako dovolací súd. Najvyšší súd Slovenskej republiky nikdy ako najvyšší orgán súdnej moci nekoná v prvom stupni.

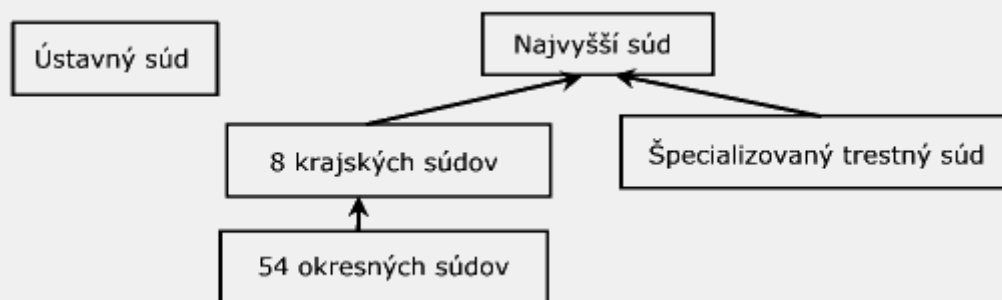
Sústavu súdov tvoria:

- **Najvyšší súd Slovenskej republiky** so sídlom v Bratislave - a ostatné súdy (čl.143 Ústavy SR), t.j.
- **krajské súdy**
- **okresné súdy**

Súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach, preskúmajajú aj zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov. Rozhodujú v senátoch, ak zákon neustanoví, že vo veci rozhoduje jediný sudca. Zákon ustanovuje, kedy sa na rozhodovaní senátov zúčastňujú aj prísediaci sudcovia z radov občanov a v ktorých veciach môže rozhodnúť aj zamestnanec súdu poverený sudcom.

Ústavný súd Slovenskej republiky je nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl.124 Ústavy SR). Základné postavenie Ústavného súdu, sudcov Ústavného súdu upravuje Ústava SR. Okrem toho, že rozhoduje o súlade noriem nižšej právnej sily s normami vyššej právnej sily, Ústavný súd rozhoduje i kompetenčné konflikty medzi ústrednými orgánmi štátnej správy, ak zákon neustanovuje, že tieto spory rozhoduje iný štátny orgán. Ústavný súd rozhoduje i o rôznych sťažnostiach, podáva výklad ústavy alebo ústavných zákonov, ak je vec sporná.

Sústava súdov SR:

Advokácia

Advokácia je činnosť zameraná na poskytovanie právnej pomoci a služieb, vykonávaná advokátmi. Advokátske povolanie je slobodné povolanie, preto advokácia je platená právna pomoc.

Advokácia poskytuje právnu pomoc a služby občanom, fyzickým a právnickým osobám, orgánom, organizáciám, firmám poskytovaním právnych rád, vyhotovovaním písomných podaní, listín, zastupovaním pri právnych úkonoch, v konaní pred súdmi a inými štátnymi orgánmi.

Advokácia pomáha realizovať ústavné právo občanov na obhajobu, aj keď ústava garantuje v základných ľudských právach a slobodách každej fyzickej osobe spôsobilosť na práva. Pomoc advokácie občanom a právnickým osobám je zameraná na ochranu práv v súlade s ústavou a ostatnými zákonmi v prípade, že ich spôsobilosť na právne úkony je nedostačujúca.

http://www.minv.sk/?PZ_SR

Kresák, P.: Občan a demokracia. Minority Rights Group – Slovakia 1997

Verejná správa: štátna správa

Verejná správa

Sústavu orgánov verejnej správy tvoria tri samostatné inštitúcie:

- orgány štátnej správy (ústredné a miestne),
- orgány samosprávy – územná a záujmová samospráva,
- orgány verejnoprávných korporácií, t.j. inštitúcií – verejné fondy.

Štátna správa je verejná správa uskutočňovaná štátom. Predstavuje jednu z foriem činnosti štátu, ktorej poslaním je realizácia výkonnej moci štátu. Štátnu správu môžeme vnímať ako sústavu orgánov a ako samostatný druh činnosti štátu. Základná charakteristika orgánov štátnej správy:

- z pohľadu svojho postavenia v spoločnosti je orgán štátnej správy orgánom štátnym, ktorý má určitú pôsobnosť, kompetencie a má možnosť použiť prostriedky štátneho donútenia;
- je osobitným druhom štátneho orgánu – osobitná činnosť spočíva v druhu činnosti, ktorú vykonáva, t.j. vykonáva štátnu správu, uskutočňuje funkcie a úlohy štátu metódami a prostriedkami štátnej správy;
- vystupuje ako samostatná organizačná jednotka, má spravidla vlastnú organizačnú štruktúru.

Orgány štátnej správy

- ich úlohou je vykonávať štátnu správu a zabezpečovať jej výkon na celom území Slovenskej republiky.

Sú to :

- Vláda SR
- Ministerstvá
- Ústredné orgány štátnej správy
- Miestne orgány štátnej správy

VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ústavné postavenie a pôsobnosť vlády SR je zakotvené v Ústave SR v 6 hlave: Výkonná moc, 2. oddiel: Vláda SR, čl. 108 až 123. Z hľadiska postavenia v systéme štátnych

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

orgánov je vláda SR najvyšším orgánom výkonnej moci, je kolektívnym orgánom. Skladá sa z predsedu, podpredsedov a ministrov (čl. 109 ÚSR) Predsedu vymenúva a odvoláva prezident SR, pričom vychádza zo zaužívaných zvyklostí v pluralitných demokraciách, lebo u nás neexistuje právna úprava na výber na tieto miesta. Pri vymenúvaní ministrov a ďalších členov vlády vychádza prezident z čl. 111 Ústavy SR. Členovia vlády SR po svojom vymenovaní skladajú do rúk prezidenta SR predpísaný sľub.

Vláda svojim ústavným postavením, pôsobnosťou a činnosťou patrí medzi najvýznamnejšie ústredné orgány štátnej správy, ktoré zabezpečujú realizáciu všetkých funkcií štátu, vrátane riadenia a koordinácie ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Túto činnosť uskutočňuje prostredníctvom členov vlády – ministrov, ktorí stoje na čele jednotlivých ministerstiev a ďalších ústredných orgánov SR. Taktiež riadi, kontroluje a zjednocuje činnosť orgánov miestnej štátnej správy.

Vláda SR je povinná 30 dní po svojom vymenovaní prestúpiť pred NR SR, predložiť jej svoj program a požiadať o vyslovenie dôvery (čl. 113 ÚSR) Vláda je za výkon svojej funkcie zodpovedná NR SR, ktorá jej môže kedykoľvek vysloviť nedôveru. Vláda SR na vykonanie zákona a v jeho medziach môže vydávať vládne nariadenia, ktoré podpisuje predseda vlády SR a ktoré sa musia vyhlásiť spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Vláda SR podľa čl. 119 Ústavy SR rozhoduje v zbore o taxatívne v Ústave SR vymedzených otázkach, ktoré musia byť vždy predmetom rokovania vlády ako kolektívneho orgánu.

Vláda SR si môže zriaďovať pre jednotlivé oblasti svojej činnosti poradenské orgány. Pre odborné, administratívno-technické a organizačné zabezpečenie svojich úloh a činností si vláda SR zriaďuje Úrad vlády SR.

Ministerstvá

[Zákon](#) č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy (tzv. kompetenčný zákon) deklaruje v § 3 pôsobenie nasledovných ministerstiev v Slovenskej republike:

1. [Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky](#)
2. [Ministerstvo financií Slovenskej republiky](#)
3. [Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky](#)
4. [Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky](#)
5. [Ministerstvo obrany Slovenskej republiky](#)
6. [Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky](#)
7. [Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky](#)
8. [Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky](#)

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

9. [Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky](#)
10. [Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky](#)
11. [Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky](#)
12. [Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky](#)
13. [Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky](#) - bolo zrušené 1. júla 2010 (zákon č. 37/2010 Z. z.), ale po 4 mesiacoch opätovne obnovené 1. novembra 2010

Ústredné orgány štátnej správy

575/2001 Z.z. ZÁKON z 12. decembra 2001 o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy (v znení účinnom od 1.4.2013)

1. [Úrad vlády Slovenskej republiky](#)
2. [Protimonopolný úrad Slovenskej republiky](#)
3. [Štatistický úrad Slovenskej republiky](#)
4. [Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky](#)
5. [Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky](#)
6. [Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky](#)
7. [Úrad pre verejné obstarávanie](#)
8. [Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky](#)
9. [Správa štátnych hmotných rezerv](#)
10. [Národný bezpečnostný úrad](#)

Sústava základných miestnych orgánov štátnej správy

Tvoria ju **okresné a obvodné úrady** so všeobecnou pôsobnosťou. Vykonávajú miestnu štátnu správu. Ich činnosť riadi a kontroluje vláda SR.

Pôsobnosť obvodného úradu so všeobecnou platnosťou

ako prvostupňové orgány miestnej štátnej správy vykonávajú pôsobnosť na týchto úsekoch:

- energetika, [doprava](#), zdravotníctvo, [obchod](#), registrácia majetku
- poskytujú obciam údaje

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- plnia úlohy v oblasti štatistiky
- zabezpečujú voľby do samosprávnych orgánov

Pôsobnosť okresného úradu zo všeobecnou platnosťou

Okresný úrad je miestny orgán štátnej správy, ktorý je preddavkovou organizáciou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Okresný úrad riadi a za jeho činnosť zodpovedá prednosta okresného úradu, ktorého vymenúva a odvoláva vláda Slovenskej republiky na návrh ministra vnútra Slovenskej republiky. Štátnu správu vykonáva odbor okresného úradu alebo organizačný útvar odboru okresného úradu. Vnútornú organizáciu okresného úradu upravuje ministerstvo vnútra smernicou po dohode s ústredným orgánom štátnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí výkon štátnej správy uskutočňovaný odborom okresného úradu. Vedúceho odboru okresného úradu vymenúva prednosta okresného úradu na návrh vedúceho ústredného orgánu štátnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí výkon štátnej správy uskutočňovaný odborom okresného úradu.

Miestne orgány štátnej správy so špeciálnou platnosťou

Ich existencia je poriadaná príslušným ministerstvom alebo iným ústredným orgánom štátnej správy. Jej organizačnú základňu tvoria:

a) správne orgány, ktorých pôsobnosť sa kryje s územnými celkami určenými zákonom NR SR o územnom a samosprávnom členení.

- územné orgány policajného zboru
- vojenské správy
- obvodné a okresné úrady práce
- obvodné a okresné správy sociálneho zabezpečenia
- okresné pozemkové úrady
- obvodné okresné úrady životného prostredia
- školské správy
- daňové úrady a daňové riaditeľstvá
- obvodné správy požiarnej ochrany
- colnice so svojimi pobočkami a ďalšie

<http://www.minv.sk/?cinnost-a-vnutorna-organizacia-okresnych-uradov>
Nižňanský, V.: Verejná správa na Slovensku. Úrad vlády, Bratislava 2005, s. 14)

Verejná správa: regionálna správa a samospráva

Samospráva je ďalším komponentom tvoriacim verejnú správu. Pojem samospráva vyjadruje skutočnosť, že správu vykonáva niekto iný ako štát, t. j. predovšetkým neštátny subjekt korporatívneho charakteru – spravidla právnické osoby zriadené zákonom ako (nútené) združenia osôb, majetku. V rámci tendencie expanzie súkromného práva je však výkon verejnej správy čoraz častejšie zverený i subjektom súkromného práva s dôrazom na posilnenú kontrolnú kompetenciu štátu (napr. výkon zdravotného poistenia). Veľmi zjednodušene môžeme skonštatovať, že samospráva plní zostávajúcu časť úloh verejnej správy a ide o druh verejnej správy, ktorá nie je štátnou správou.

Samosprávu členíme, podľa charakteru subjektu, ktorý ju uskutočňuje na:

1. **územnú (miestnu) samosprávu**, ktorá pozostáva spravidla z viacerých úrovní a tvoria ju viac, či menej autonómne územné jednotky (právnické osoby – združenia osôb a majetku – obce, územné celky) s vlastnými samosprávnymi orgánmi, s vlastným obyvateľstvom, majetkom a finančnými prostriedkami; ich nezávislosť je však relatívna nakoľko sa taktiež v istej miere podieľajú na realizácii úloh štátu, disponujú jeho prostriedkami z čoho vyplýva opodstatnenosť kontroly územnej samosprávy;

Územná samospráva sa delí takto:

- miestna územná samospráva (na Slovensku obce a mestá)
 - regionálna územná samospráva (na Slovensku vyššie územné celky)
2. **záujmovú samosprávu**, ktorá je založená najmä na profesnej báze a predstavujú ju napr. zákonom kreované združenia osôb – členov profesijných samosprávnych združení (komôr), ktoré zabezpečujú vo vzťahu k príslušníkom konkrétnych (slobodných) povolání výkon verejnej správy, ktorý spočíva najmä v rozhodovaní o spôsobilosti dané povolanie vykonávať (vedenie verejných zoznamov autorizovaných osôb), tzn. členstvo v komore je podmienkou a zároveň zárukou výkonu konkrétneho povolania; istý podiel na

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

výkone verejnej správy majú i iné samosprávne združenia osôb vznikajúce na základe dobrovoľnosti – napr. združenia hospodárskeho charakteru, ktoré sa podieľajú na sociálnom dialógu apod..

Samospráva je v súčasnosti charakterizovaná ako demokratická organizačná starostlivosť o vlastné záležitosti dotknutých skupín občanov, nezávislá a pod štátnym dohľadom. Pojem štátny dohľad v tomto prípade znamená, že štát určuje ústavný a zákonný rámec, ako aj dohľad nad súladom jej rozhodnutí s ústavou a zákonmi vykonávaný spravidla súdmi. Napriek uvedenej skutočnosti je nesporné, že samospráva si zachováva nezávislosť od štátu a jeho orgánov, ku ktorým nie je vo vzťahu priamej podriadenosti, nakoľko existenciu štátneho dohľadu možno považovať za prirodzenú súčasť výkonu samosprávnych funkcií.

OBEC

Základom územnej samosprávy je **obec**. Obec je právnickou osobou samostatne hospodáriacou najmä s vlastným majetkom a vlastnými príjmami. Právnym predpisom ustanovujúcim pravidlá existencie a fungovania obcí a obecného zriadenia, vrátane ich vnútroštátnej a medzinárodnej spolupráce, je zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Personálny substrát obce tvoria hlavne jej obyvatelia (osoby s trvalým pobytom na území obce), ktorým z tohto titulu vyplývajú vo vzťahu k obci práva:

- voliť orgány samosprávy obce a byť zvolený do orgánu samosprávy obce,
- hlasovať o dôležitých otázkach života a rozvoja obce (tzv. miestne referendum),
- zúčastňovať sa na verejných zhromaždeniach obyvateľov obce a zasadnutiach obecného zastupiteľstva a vyjadrovať na nich svoj názor,
- obracať sa s podnetmi a sťažnosťami na orgány obce,
- používať obvyklým spôsobom obecné zariadenia a ostatný majetok obce slúžiaci pre verejné účely,
- požadovať súčinnosť pri ochrane svojej osoby a rodiny a svojho majetku nachádzajúceho sa v obci,
- požadovať pomoc v čase náhlej núdze;

ale i povinnosti:

- ochraňovať majetok obce a podieľať sa na nákladoch obce, vykonávať menšie obecné služby organizované obcou určené na zlepšenie života, životného prostredia, ekonomických podmienok a sociálnych podmienok obyvateľov obce a vykonávané v záujme obce,
- podieľať sa na ochrane a na zveľaďovaní životného prostredia v obci,
- napomáhať udržiavať poriadok v obci,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- poskytovať podľa svojich schopností a možností osobnú pomoc pri likvidácii a na odstraňovaní následkov živelných pohromy alebo havárie v obci.
- Obec vzhľadom na zabezpečenie výkonu svojich úloh zriaďuje obecný úrad a pri obciach s väčším počtom obyvateľov obec zriaďuje aj funkciu jeho prednostu.

Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu, zabezpečuje organizačnú a administratívnu agendu obecného zastupiteľstva a starostu, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Napr. zabezpečuje písomnú agendu orgánov obce a orgánov obecného zastupiteľstva a je podateľňou a výpravňou písomností, vykonáva nariadenia/uznesenia obecného zastupiteľstva a rozhodnutia starostu a vypracúva písomné vyhotovenia všetkých rozhodnutí starostu vydaných v správnom konaní.

Prednosta obecného úradu je zamestnancom obce, vedie a organizuje činnosť obecného úradu a zodpovedá sa starostovi.

Z pohľadu transparentnosti výkonu obecnej správy nadobúda významné postavenie funkcia **hlavného kontrolóra obce**, ktorý je zamestnancom obce a vo vzťahu k jej aktivitám vykonáva kontrolu zákonnosti, účinnosti, hospodárnosti a efektívnosti pri hospodárení a nakladaní s majetkom, kontrolu príjmov, výdavkov a finančných operácií obce, kontrolu vybavovania sťažností a petícií, kontrolu dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov vrátane nariadení obce, kontrolu plnenia uznesení apod.

Samosprávne kraje – vyššie územné celky

Zákonom č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov bolo zriadených **8 vyšších územných celkov (samosprávnych krajov)**, ktorých územný obvod je zhodný s územným obvodom kraja.

Samosprávny kraj združuje osoby (obyvateľov), ktoré majú trvalý pobyt v obci na jeho území a z tohto dôvodu sa zúčastňujú na jeho samospráve, pričom sú oprávnené najmä:

- voliť orgány a byť volení do orgánov samosprávneho kraja;
- hlasovať v referende samosprávneho kraja;
- zúčastňovať sa na zasadnutiach zastupiteľstva samosprávneho kraja;
- obracať sa so svojimi podnetmi, sťažnosťami a inými podaniami na predsedu, zastupiteľstvo samosprávneho kraja a orgány ním zriadené.

Samosprávny kraj sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov, v tomto zmysle zákon ustanovuje jeho pôsobnosti pomerne široko tak v oblasti ekonomického a sociálneho rozvoja, výchovy a vzdelávania, investičnej činnosti, územného plánovania, rozvoja cestovného ruchu, vzájomnej spolupráce s územnými celkami a orgánmi

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

iných štátov atď.. Osobitne je VÚC oprávnený spolupracovať na medzinárodnej úrovni s územnými a správnymi celkami alebo s úradmi iných štátov vykonávajúcimi regionálne funkcie, resp. má právo stať sa členom medzinárodného združenia územných celkov alebo územných orgánov, a to na základe uzatvorenia dohody o spolupráci.

Orgánmi samosprávneho kraja (ďalej len „VÚC“) sú **zastupiteľstvo samosprávneho kraja** a **predseda samosprávneho kraja**.

Zastupiteľstvo VÚC rozhoduje o základných otázkach samosprávneho kraja, napr. je oprávnené:

- uznávať sa na nariadeniach;
- určovať zásady hospodárenia a nakladania s majetkom samosprávneho kraja a s majetkom prenechaným do užívania samosprávnemu kraju;
- schvaľovať rozpočet samosprávneho kraja a jeho zmeny, kontrolovať čerpanie rozpočtu a schvaľovať záverečný účet samosprávneho kraja;
- rozhodovať o prijatí úveru alebo pôžičky samosprávneho kraja;
- schvaľovať program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja samosprávneho kraja, regionálne rozvojové plány a programy, ako aj územnoplánovacie podklady samosprávneho kraja a územné plány regiónov;
- zriaďovať, zakladať, zrušovať a kontrolovať právnické osoby samosprávneho kraja a vymenúvať a odvolávať ich vedúcich (riaditeľov), ako aj schvaľovať majetkovú účasť samosprávneho kraja v právnickej osobe;
- zriaďovať komisie a iné orgány zastupiteľstva, voliť a odvolávať ich predsedov a ďalších členov; zriaďovať úrad samosprávneho kraja a určovať jeho organizačnú štruktúru;
- voliť a odvolávať na návrh predsedu z poslancov zastupiteľstva podpredsedu samosprávneho kraja a vymedziť na návrh predsedu právomoci, ktoré nemôže podpredseda vykonávať v čase neprítomnosti predsedu.

Posluch, M. – Cibulka, Ľ.: Štátne právo Slovenskej republiky. Heuréka, Šamorín 2003, s. 106

Zákon 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky

Dokumenty zakotvujúce ľudské práva

Všeobecná deklarácia ľudských práv

Najdôležitejším dokumentom popisujúcim základné ľudské práva je Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDĽP) schválená Organizáciou spojených národov v New Yorku 10. decembra 1948.

VDĽP vznikla ako reakcia na hrôzy, ktoré sa stali počas druhej svetovej vojny. Svet videl dôsledky nacistickej genocídy. Národy z celého sveta sa dohodli na VDĽP s cieľom, aby sa podobné porušovanie ľudských práv už nikdy neopakovalo.

Všeobecnú deklaráciu ľudských práv prijalo Valné zhromaždenie OSN dňa 10. decembra 1948. V tom čase mala OSN 56 členov: 48 hlasovalo za prijatie VDĽP, nikto nehlasoval proti, 8 členov sa zdržalo (Bielorusko, Poľsko, Saudská Arábia, Južná Afrika, ZSSR, Juhoslávia a Československo).

VDĽP bola vyhlásená za „spoločný štandard, ktorý majú dosiahnuť všetky národy a štáty...“ (z preambuly). Má 30 článkov, ktoré zahrňujú občianske, politické, ekonomické, sociálne a kultúrne práva.

Členské štáty OSN sa zaviazali v spolupráci s OSN usilovať o všeobecné uznávanie a zachovávanie ľudských práv a základných ľudských slobôd. Preto by členské štáty OSN (dnes je ich 184) mali VDĽP dodržiavať.

Na pamiatku prijatia VDĽP sa 10. december oslavuje ako Deň ľudských práv.

VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

PREAMBULA

Pretože uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých neodňateľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete; pretože ignorovanie ľudských práv a pohrdanie nimi viedlo k barbarským činom urážajúcim svedomie ľudstva a že vybudovanie sveta, v ktorom sa budú ľudské bytosti zbavené strachu a núdze tešiť slobode prejavu a viery, bolo vyhlásené za najvyšší cieľ ľudstva; že je nevyhnutné, aby sa ľudské práva chránili zákonom, ak nemá byť človek donútený uchýľovať sa, keď už všetko ostatné zlyhalo, k odboju proti tyranii a útlaku; že je nevyhnutné podporovať rozvoj priateľských vzťahov

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

medzi národmi; že ľud Spojených národov zdôraznil v Charte znovu svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, v rovnaké práva mužov a žien a že sa rozhodol podporovať sociálny pokrok a vytvoriť lepšie životné podmienky vo väčšej slobode; že členské štáty prevzali záväzok zaručiť v spolupráci s Organizáciou spojených národov všeobecné uznávanie a zachovanie ľudských práv a základných ľudských slobôd a že rovnaké chápanie týchto práv a slobôd má nesmierny význam pre dokonalé splnenie tohto záväzku;

VALNÉ ZHROMAŽDENIE VYHLASUJE

túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný cieľ pre všetky národy a pre všetky štáty, aby sa každý jednotlivец a každý orgán spoločnosti, majúc túto deklaráciu stále na mysli, snažil vyučovaním a výchovou rozšíriť úctu k týmto právam a slobodám a zabezpečiť postupnými opatreniami vnútroštátnymi aj medzinárodnými ich všeobecné a účinné uznávanie a zachovávanie tak medzi ľudom členských štátov samotných, ako aj medzi ľudom území, ktoré sú pod ich právomocou.

Článok 1

Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti aj právach. Sú obdarení rozumom a svedomím a majú sa k sebe správať v duchu bratstva.

Článok 2

(1) Každý je oprávnený na všetky práva a slobody, ktoré stanovuje táto deklarácia, bez akéhokoľvek rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.
(2) Ďalej sa nesmie robiť nijaký rozdiel z dôvodu politického, právneho alebo medzinárodného postavenia krajín, alebo území, ku ktorým osoba prináleží, či ide o krajinu alebo územie nezávislé, poručnícke, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

Článok 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

Článok 4

Nikoho neslobodno držať v otroctve alebo nevoľníctve; všetky formy otroctva a obchodu s otrokmi sú zakázané.

Článok 5

Nikto nesmie byť podrobovaný mučeniu alebo krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Článok 6

Každý má právo, aby bola všade uznávaná jeho právna osobnosť.

Článok 7

Všetci sú si pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú zákonnú ochranu bez akejkoľvek diskriminácie. Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akejkoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu a proti akémukoľvek podnecovaniu takejto diskriminácie.

Článok 8

Každý má právo, aby mu príslušné vnútroštátne súdy poskytli účinnú ochranu proti činom, ktoré porušujú základné práva, ktoré sú mu priznané ústavou alebo zákonom.

Článok 9

Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý, zadržaný alebo vyhostený.

Článok 10

Každý má rovnaké právo, aby bol riadne verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, pokiaľ ide o určenie jeho práv a povinností alebo o akékoľvek trestné obvinenie proti nemu.

Článok 11

(1) Každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo byť považovaný za nevinného, kým nie je dokázaná jeho vina vo verejnom konaní, v ktorom mu boli dané všetky záruky nevyhnutné na jeho obhajobu.

(2) Nikto nesmie byť odsúdený za nejaký čin alebo zanedbanie, ktoré v čase, keď boli spáchané, neboli podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Nesmie byť uložený ťažší trest, než aký bolo možné uložiť v čase, keď bol trestný čin spáchaný.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Článok 12

Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie, ani útokom na svoju česť a povesť. Každý má právo na právnu ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom.

Článok 13

(1) Každý má právo voľne sa pohybovať a slobodne si voliť bydlisko vo vnútri ktoréhokoľvek štátu.

(2) Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú, a vrátiť sa do svojej krajiny.

Článok 14

(1) Každý má právo vyhľadať a požívať v iných krajinách azyl pred prenasledovaním.

(2) Tohto práva sa nemožno dovoľávať v prípade stíhania vznikajúceho skutočne na základe nepolitických trestných činov alebo konaní, ktoré odporujú cieľom a zásadám Organizácie spojených národov.

Článok 15

(1) Každý má právo na štátnu príslušnosť.

(2) Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený štátnej príslušnosti a ani práva svoju štátnu príslušnosť zmeniť.

Článok 16

(1) Muži aj ženy, ktorí dosiahli plnoletosť, majú právo, bez akéhokoľvek obmedzenia z dôvodov rasových, národnostných alebo náboženských, uzavrieť sobáš a založiť si rodinu. Pokiaľ ide o manželstvo, majú nárok na rovnaké práva počas jeho trvania, i po jeho rozviazaní.

(2) Sobáše môžu byť uzavreté iba so slobodným a plným súhlasom nastávajúcich manželov.

(3) Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má nárok na ochranu zo strany spoločnosti a štátu.

Článok 17

(1) Každý má právo vlastníť majetok tak sám, ako aj spolu s inými.

(2) Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojho majetku.

Článok 18

Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva; toto právo zahŕňa v sebe aj voľnosť zmeniť svoje náboženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne, vyučovaním, vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou a zachovávaním obradov.

Článok 19

Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu; toto právo nepripúšťa, aby niekto trpel ujmu za svoje presvedčenie a zahŕňa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmkoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice.

Článok 20

(1) Každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania sa a združovania.

(2) Nikto nesmie byť nútený stať sa členom nejakého združenia.

Článok 21

(1) Každý má právo zúčastňovať sa na vláde svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov.

(2) Každý má právo na rovnaký prístup k verejným službám vo svojej krajine.

(3) Základom vládnej moci nech je vôľa ľudu; vôľa má byť vyjadrená v pravidelne konaných a nefalšovaných voľbách, na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva tajným hlasovaním alebo iným rovnocenným postupom zabezpečujúcim slobodu hlasovania.

Článok 22

Každý človek má ako člen spoločnosti právo na sociálne zabezpečenie a nárok na to, aby národným úsilím aj medzinárodnou súčinnosťou a v súlade s organizáciou a s prostriedkami

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

príslušného štátu mu boli zaručené hospodárske, sociálne a kultúrne práva nevyhnutné pre jeho dôstojnosť a slobodný rozvoj jeho osobnosti.

Článok 23

(1) Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a vhodné pracovné podmienky, ako aj na ochranu proti nezamestnanosti.

(2) Každý má bez akejkoľvek diskriminácie nárok na rovnaký plat za rovnakú prácu.

(3) Každý kto pracuje má právo na spravodlivú a primeranú odmenu, ktorá zabezpečuje jemu samotnému a jeho rodine životnú úroveň zodpovedajúcu ľudskej dôstojnosti, doplnenú v prípade potreby inými prostriedkami sociálneho zabezpečenia.

(4) Na ochranu svojich záujmov má každý právo zakladať odborové organizácie a pristupovať k nim.

Článok 24

Každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

Článok 25

(1) Každý má právo na životnú úroveň zabezpečujúcu jemu i jeho rodine zdravie a blahobyt vrátane potravy, šatstva, bývania, lekárskej starostlivosti a nevyhnutných sociálnych opatrení; má právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej nespôsobilosti, pri ovdovení, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, ktoré nastali okolnosťami nezávislými od jeho vôle.

(2) Materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Všetky deti, či už sú zrodené v manželstve či mimo neho, majú rovnakú sociálnu ochranu.

Článok 26

(1) Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie má byť bezplatné, aspoň v začiatkových a základných stupňoch. Základné vzdelanie má byť povinné. Technické a odborné vzdelanie má byť všeobecne prístupné a vyššie vzdelanie musí byť rovnako prístupné všetkým na základe schopností.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

(2) Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Má pomáhať vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a skupinami rasovými aj náboženskými, ako aj rozvoju činnosti Organizácie spojených národov pre zachovanie mieru.

(3) Rodičia majú prednostné právo voľiť druh vzdelania pre svoje deti.

Článok 27

(1) Každý má právo slobodne sa zúčastňovať kultúrneho života v spoločnosti, užívať plody umenia a podieľať sa na vedeckom pokroku a jeho výdobytkoch.

(2) Každý má právo na ochranu morálnych a materiálnych záujmov, ktoré vyplývajú z jeho vedeckej, literárnej alebo umeleckej činnosti.

Článok 28

Každý má právo na to, aby vládol taký spoločenský a medzinárodný poriadok, v ktorom by práva a slobody stanovené v tejto deklarácii boli plne uskutočnené.

Článok 29

(1) Každý má povinnosť voči spoločnosti; jedine v nej môže voľne a naplno rozvinúť svoju osobnosť.

(2) Každý je pri výkone svojich práv a slobôd podrobený len takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon a ktoré slúžia výhradne len preto, aby bolo zaručené uznanie a zachovanie práv a slobôd ostatných a aby sa vyhovelو spravodlivým požiadavkám morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

(3) Výkon týchto práv a slobôd nesmie byť v žiadnom prípade v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie spojených národov.

Článok 30

V tejto deklarácii nič nemožno vykladať tak, aby oprávňovalo ktorýkoľvek štát, skupinu, alebo osobu vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo slobôd v tejto deklarácii vyhlásených.

Európsky dohovor o ľudských právach

Pod európskymi dokumentmi ochrany ľudských práv rozumieme predovšetkým dohovory Rady Európy a Chartu základných práv Európskej únie. Rada Európy ako samostatná medzinárodná organizácia európskych krajín snažiaca sa o ochranu ľudských práv a posilňovanie demokracie prijala početné dohovory na zabezpečenie svojich cieľov. Najznámejším z nich je Európsky dohovor o ľudských právach, ktorého dodržiavanie „monitoruje“ Európsky súd pre ľudské práva sídliaci v Štrasburgu. Čo sa týka Charty základných práv Európskej únie (záväzný dokument prijatý členskými štátmi Európskej únie), jej ustanoveniami sú členské štáty viazané len pri implementácii práva Európskej únie, t. j. pri preberaní aktov EÚ do vnútroštátneho právneho poriadku.

DOHOVOR o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8

Podpísané vlády, členovia Rady Európy,

majúc na zreteli Všeobecnú deklaráciu ľudských práv vyhlásenú Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 10. decembra 1948;

majúc na zreteli, že táto deklarácia smeruje k zabezpečeniu všeobecného a účinného uznávania a dodržiavania práv v nej vyhlásených;

majúc na zreteli, že cieľom Rady Európy je dosiahnutie väčšej jednoty medzi jej členmi, a že jedným zo spôsobov, ako sa má tento cieľ uskutočňovať, je ochrana a ďalší rozvoj ľudských práv a základných slobôd;

znovu potvrdzujúc svoju hlbokú vieru v tie základné slobody, ktoré sú základom spravodlivosti a mieru vo svete a ktoré sú najlepšie zachovávané na jednej strane účinnou politickou demokraciou a na druhej strane spoločným poňatím a dodržiavaním ľudských práv, od ktorého závisia;

rozhodnuté, ako vlády európskych štátov, ktoré sú rovnakého zmysľania a majú spoločné dedičstvo politických tradícií, ideálov, slobody a právneho štátu, podniknúť prvé kroky ku kolektívnemu zaručeniu niektorých práv vyhlásených vo Všeobecnej deklarácii;

dohodli sa na nasledujúcom:

Článok 1: Záväzok dodržiavať ľudské práva

Vysoké zmluvné strany priznávajú každému, kto podlieha ich jurisdikcii, práva a slobody uvedené v Hlave I tohto Dohovoru.

HLAVA I - PRÁVA A SLOBODY

Článok 2: Právo na život

1. Právo každého na život je chránené zákonom. Nikoho nemožno úmyselne zbaviť života okrem výkonu súdom uloženého trestu nasledujúceho po uznaní viny za spáchanie trestného činu, pre ktorý zákon ukladá tento trest.

2. Zbavenie života sa nebude považovať za spôsobené v rozpore s týmto článkom, ak bude vyplývať z použitia sily, ktoré nie je viac než úplne nevyhnutné, pri:

- a) obrane každej osoby proti nezákonnému násiliu;
- b) vykonávaní zákonného zatknutia alebo zabránení úteku osoby zákonne zadržanej;
- c) zákonne uskutočnenej akcii za účelom potlačenia nepokojov alebo vzbury.

Článok 3: Zákaz mučenia

Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Článok 4: Zákaz otroctva a nútenej práce

1. Nikoho nemožno držať v otroctve alebo nevoľníctve.

2. Od nikoho sa nebude vyžadovať, aby vykonával nútené alebo povinné práce.

3. Za "nútenú alebo povinnú prácu" sa na účely tohto článku nepovažujú:

- a) práca bežne požadovaná pri výkone trestu uloženého podľa článku 5 tohto Dohovoru alebo v čase podmienenečného prepustenia z tohto trestu;
- b) služba vojenského charakteru alebo v prípade osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia v krajinách, kde sa také odmietnutie vojenskej služby uznáva, iná služba vyžadovaná namiesto povinnej vojenskej služby;
- c) služba vyžadovaná v prípade núdze alebo pohromy, ktorá ohrozuje život alebo blaho spoločenstva;
- d) práca alebo služba, ktorá tvorí súčasť bežných občianskych povinností.

Článok 5: Právo na slobodu a bezpečnosť

1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;

b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;

d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;

e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhodenie alebo vydanie.

2. Každý, kto je zatknutý, musí byť oboznámený bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

3. Každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenia sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

4. Každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

5. Každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

Článok 6: Právo na spravodlivé súdne konanie

1. Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

2. Každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, musí

a) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby; činu má tieto minimálne práva:

b) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu;

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

d) vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe;

e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.

Článok 7: Uloženie trestu výlučne na základe zákona

1. Nikoho nemožno odsúdiť za konanie alebo opomenutie, ktoré v čase, keď bolo spáchané, nebolo podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Takisto nesmie byť uložený trest prísnejší, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu.

2. Tento článok nebráni súdeniu a potrestaniu osoby za konanie alebo opomenutie, ktoré v čase, keď bolo spáchané, bolo trestné podľa všeobecných právnych zásad uznávaných civilizovanými národmi.

Článok 8: Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života

1. Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.
2. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Článok 9: Sloboda myslenia, svedomia a náboženstva

1. Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania; toto právo zahŕňa slobodu zmeniť svoje náboženské vyznanie alebo presvedčenie, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženské vyznanie alebo presvedčenie sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne, bohoslužbou, vyučovaním, vykonávaním náboženských úkonov a zachovávaním obradov.
2. Sloboda prejavovať náboženské vyznanie a presvedčenie môže podliehať len obmedzeniam, ktoré sú ustanovené zákonmi a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme verejnej bezpečnosti, ochrany verejného poriadku, zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Článok 10: Sloboda prejavu

1. Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.
2. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a neustrannosti súdnej moci.

Článok 11: Sloboda zhromažďovania a združovania

1. Každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania a na slobodu združovať sa s inými, včítane práva zakladať na obranu svojich záujmov odbory alebo vstupovať do nich.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

2. Na výkon týchto práv sa nemôžu uvaliť žiadne obmedzenia okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných. Tento článok nebráni uvaleniu zákonných obmedzení na výkon týchto práv príslušníkmi ozbrojených síl, polície a štátnej správy.

Článok 12: Právo uzavrieť manželstvo

Muži a ženy spôsobili vekom na uzavretie manželstva majú právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu v súlade s vnútroštátnymi zákonmi, ktoré upravujú výkon tohto práva.

Článok 13: Právo na účinný prostriedok nápravy

Každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Článok 14: Zákaz diskriminácie

Užívanie práv a slobôd priznaných týmto Dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Článok 15: Odstúpenie vo výnimočných situáciách

1. V prípade vojny alebo akéhokoľvek iného verejného ohrozenia štátnej existencie môže každá Vysoká zmluvná strana prijať opatrenia na odstúpenie od záväzkov ustanovených v tomto Dohovore v rozsahu prísne vyžadovanom naliehavosťou situácie, pokiaľ tieto opatrenia nebudú nezlučiteľné s ostatnými záväzkami podľa medzinárodného práva.

2. Podľa tohto ustanovenia nemožno odstúpiť od článku 2, okrem úmrtí vyplývajúcich z dovolených vojnových činov, a článkov 3, 4 (odsek 1) a 7.

3. Každá vysoká zmluvná strana, využívajúca svoje právo na odstúpenie, bude v plnom rozsahu informovať generálneho tajomníka Rady Európy o opatreniach, ktoré prijala, a o ich dôvodoch. Generálneho tajomníka Rady Európy bude takisto informovať o tom, kedy tieto opatrenia stratili platnosť a kedy sa budú ustanovenia Dohovoru znova vykonávať v plnom rozsahu.

Článok 16: Obmedzenia politickej činnosti cudzincov

Niž v článkoch 10, 11 a 14 sa nemôže považovať za bránenie Vysokým zmluvným stranám uvaliť obmedzenia na politickú činnosť cudzincov.

Článok 17: Zákaz zneužitia práv

Niž v tomto Dohovore sa nemôže vykladať ak, akoby dávalo štátu, skupine alebo jednotlivcovi akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov zameraných na zničenie ktoréhokoľvek z tu priznaných práv a slobôd alebo na obmedzovanie týchto práv a slobôd vo väčšom rozsahu, než to Dohovor ustanovuje.

Článok 18: Hranice použitia obmedzení výkonu práv

Obmedzenia, ktoré tento Dohovor pripúšťa pre uvedené práva a slobody, nesmú sa využívať na iný účel než na ten, na ktorý boli určené.

www.ucps.sk/Vseobecna_deklaracia_ludskych_prav
www.radaeuropy.sk/

Dohovor o právach dieťaťa z roku 1989

V roku 1989 sa predstavitelia svetovej politiky rozhodli, že všetky deti potrebujú ochranu a špeciálnu starostlivosť garantovanú zvláštnym zákonom. Dňa 20.11.1989 Valné zhromaždenie OSN prijalo Dohovor o právach dieťaťa (The Convention on the Rights of the Child). Tento dokument postupne ratifikovalo 193 krajín (okrem USA, Somálska a južného Sudánu), a tým sa stal najširšie prijatou zmluvou o ľudských právach v histórii.

Prijatím Dohovoru o právach dieťaťa sa jednotlivé štáty zaviazali, že ich činnosť bude v súlade s najlepším záujmom dieťaťa a ostatnými článkami Dohovoru. Za týmto účelom podávajú jednotlivé krajiny pravidelné monitorujúce správy o kvalite života detí v svojich krajinách Výboru OSN pre práva dieťaťa v Ženeve. Experti OSN následne adresujú krajinám odporúčania, ktoré sa štáty zaväzujú v ďalšom období postupne naplňovať a zlepšiť tak životy svojich detí.

: Preambula sa odvoláva na základné princípy OSN a špeciálne ustanovenia rôznych príslušných zmlúv a deklarácií o ľudských právach. Opäť zdôrazňuje, že deti vyžadujú vzhľadom na svoju zraniteľnosť zvláštnu starostlivosť a ochranu. Zvláštny dôraz sa kladie na základnú starostlivosť a ochrannú zodpovednosť rodiny, na nevyhnutnosť právnej a ďalšej ochrany dieťaťa pred a po narodení, na význam rešpektovania kultúrnych hodnôt detského spoločenstva a na životne dôležitú úlohu medzinárodnej spolupráce pri uplatňovaní práv detí.

Článok 1

DEFINÍCIA DIEŤAŤA

Pre účely tohto Dohovoru sa za dieťa považuje každá ľudská bytosť mladšia než 18 rokov, ak podľa právneho poriadku, ktorý sa vzťahuje na dieťa, nie je dospelosť dosiahnutá skôr. (Dieťaťom je každá osoba mladšia než 18 rokov, ak sa dospelosť podľa zákona nedosahuje skôr.)

Článok 2

NEDISKRIMINÁCIA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať a zabezpečiť práva stanovené týmto Dohovorom každému dieťaťu, ktoré je pod ich jurisdikciou, bez akejkoľvek diskriminácie podľa rasy, farby pokožky, pohlavia, jazyka, náboženstva,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

politického alebo iného zmýšľania, národnostného, etnického alebo sociálneho pôvodu, majetku, telesnej alebo duševnej nespôsobilosti, rodu a iného postavenia dieťaťa alebo jeho rodičov, alebo zákonných zástupcov.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, prijímajú všetky potrebné opatrenia, aby bolo dieťa chránené pred všetkými formami diskriminácie alebo trestov založených na postavení, činnosti, vyjadrených názoroch alebo presvedčení jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo členov rodiny

Článok 3

ZÁUJMY DIEŤAŤA

1. Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že zabezpečia dieťaťu ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre jeho blaho, pričom budú brať ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za dieťa zodpovedných a urobia všetky potrebné zákonodarné administratívne opatrenia.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že zabezpečia, aby inštitúcie, služby a zariadenia zodpovedné za starostlivosť a ochranu detí zodpovedali normám stanoveným kompetentnými úradmi, zvlášť po stránke bezpečnosti a ochrany zdravia, počtu a kvalifikácie personálu, ako aj kompetentného dozoru.

(Všetky činnosti týkajúce sa dieťaťa musia brať plne do úvahy jeho najlepšie záujmy. Štát musí poskytovať dieťaťu primeranú starostlivosť v prípade, keď ju nemôžu poskytnúť rodičia alebo iné zodpovedné osoby.)

Článok 4

VÝKON PRÁV

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, vykonávajú všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia pre uskutočnenie práv uznaných týmto Dohovorom. Pokiaľ ide o hospodárske, sociálne a kultúrne práva, štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, urobia opatrenia v maximálnej miere podľa svojich možností a podľa potreby v rámci medzinárodnej spolupráce.

(Ide o záväzok štátu plniť práva obsiahnuté v Dohovore.)

Článok 5

RODIČOVSKÉ USMERŇOVANIE A SCHOPNOSTI DIEŤAŤA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať zodpovednosť, práva a povinnosti rodičov, alebo iných prípadoch členov širšej rodiny alebo obce, v súlade s miestnymi zvyklosťami, alebo zákonných zástupcov, či iných osôb právne zodpovedných za

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

dieťa. Budú sa snažiť o to, aby bola dieťaťu poskytnutá pomoc pri orientácii a výkone jeho práv uznaných týmto Dohovorom v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami. (Povinnosť štátu rešpektovať práva a zodpovednosť rodičov a širšej rodiny pre vedení dieťaťa, v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami.)

Článok 6

ZACHOVANIE ŽIVOTA A ROZVOJ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú, že každé dieťa má prirodzené právo na život.
2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, budú zabezpečovať v maximálnej miere zachovanie života a rozvoj dieťaťa.
(Neodňateľné právo na život a záväzok štátu zabezpečiť prežitie a rozvoj dieťaťa.)

Článok 7

MENO A ŠTÁTNA PRÍSLUŠNOSŤ

1. Každé dieťa je ihneď po narodení zaregistrované a má od narodenia právo na meno, štátnu príslušnosť, a podľa možnosti právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.
2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, zabezpečujú uplatňovanie týchto práv v súlade so svojimi záväzkami vyplývajúcimi z príslušných medzinárodných právnych dokumentov v tejto oblasti, zvlášť v prípade, ak by dieťa inak štátnu príslušnosť nemalo.
(Právo mať meno a štátnu príslušnosť od narodenia.)

Článok 8

ZACHOVANIE IDENTITY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru sa zaväzujú, že budú rešpektovať právo dieťaťa na zachovanie jeho totožnosti, vrátane štátnej príslušnosti, mena a rodinných vzťahov uznaných zákonom s vylúčením nezákonných zásahov.
2. Ak je dieťa protizákonne zbavené čiastočne alebo úplne svojej identity, zabezpečia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, potrebnú pomoc a ochranu pre urýchlené obnovenie jeho totožnosti.
(Záväzok štátu chrániť a v prípade potreby obnoviť základné atribúty identity dieťaťa /meno, štátnu príslušnosť a rodinné vzťahy/.)

Článok 9

ODLÚČENIE OD RODIČOV

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, zabezpečia, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, okrem prípadov, keď príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom jednaní určia, že takéto

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

oddelenie je potrebné v najlepšom záujme dieťaťa. Takéto určenie môže byť nevyhnutné v konkrétnom prípade, napr. ak ide o zneužívanie alebo zanedbávanie dieťaťa rodičmi alebo ak žijú rodičia oddelene a je potrebné rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa.

2. V každom procese podľa odstavca 1 sa poskytuje všetkým zainteresovaným stranám možnosť zúčastniť sa jednania a uviesť svoje stanoviská.

3. Uvedené štáty musia rešpektovať právo dieťaťa, ktoré je oddelené od jedného alebo oboch rodičov, udržiavať pravidelne osobný kontakt s oboma rodičmi, okrem prípadov, ak by to bolo v rozpore so záujmami dieťaťa.

4. Ak je takéto oddelenie dieťaťa od rodičov dôsledkom akéhokoľvek postupu štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, ako je väzba, uväznenie, vypovedanie, vyhodenie alebo smrť /vrátane smrti, ktorá nastala z akejkoľvek príčiny v dobe, keď bola dotyčná osoba v starostlivosti štátu/ jedného alebo oboch rodičov dieťaťa, štát na požiadanie poskytne rodičom, dieťaťu alebo prípadne inému členovi rodiny nevyhnutné informácie o mieste pobytu neprítomného /neprítomných/ člena /členov/ rodiny. S výnimkou prípadov, ak by poskytnutie takejto informácie bolo v rozpore s blahom dieťaťa. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou tohto Dohovoru, okrem toho zabezpečia, aby poskytnutie takejto informácie nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre zainteresovanú osobu /osoby/.

(Dieťa má právo žiť s rodičmi, okrem prípadov, keď to je nezlučiteľné s jeho záujmami. Dieťa má taktiež právo udržiavať kontakt s oboma rodičmi, ak je odlúčené od jedného alebo oboch.)

Článok 10

SPÁJANIE RODÍN

1. V súlade so záväzkami štátu, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, podľa čl.9, odst.1, sa žiadosti dieťaťa alebo jeho rodičov o vstup na územie štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, alebo jeho opustenie za účelom spojenia rodiny posudzujú pozitívne, humánne a urýchlene. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, ďalej zabezpečia, aby podanie takejto žiadosti nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre žiadateľa alebo členov jeho rodiny.

2. Dieťa, ktorého rodičia bývajú v rozličných štátoch, má až na výnimočné prípady právo udržiavať pravidelné osobné kontakty a priame vzťahy s oboma rodičmi. Za týmto účelom a v súlade so svojimi záväzkami podľa čl.9, odst.2, uznávajú členské štáty Dohovoru právo dieťaťa a jeho rodičov opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú a vstúpiť do vlastnej krajiny. Právo opustiť ktorúkoľvek krajinu podlieha iba takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon a sú nutné pre ochranu národnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky, alebo práv a slobôd druhých, a ktoré sú v súlade s ostatnými právami uznanými v tomto Dohovore.

(Deti a ich rodičia majú právo odísť z ktorejkoľvek krajiny a vstúpiť do ich vlastnej za účelom spojenia alebo udržania vzťahov medzi deťmi a rodičmi.)

Článok 11

NEZÁKONNÉ PREMIESTNENIE A NEVRÁTENIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia urobiť opatrenia na zabránenie nezákonného premiestňovania detí do zahraničia a ich nevrátenie späť.
2. Za týmto účelom sa musia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, usilovať o uzatvorenie dvojstranných a mnohostranných dohôd alebo o prístup k existujúcim dohodám. (Štát má povinnosť zabrániť a napraviť únos alebo zadržiavanie detí v zahraničí rodičom alebo treťou stranou.)

Článok 12

NÁZOR DIEŤAŤA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni.
2. Za týmto účelom sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.
(Dieťa má právo vyjadriť slobodne svoj názor, jeho požiadavky majú byť brané do úvahy v každej záležitosti alebo postupne, ktoré sa ho týkajú.)

Článok 13

SLOBODA PREJAVU

1. Dieťa má právo na slobodu prejavu: Toto právo zahŕňa slobodu vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie každého druhu bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo inými prostriedkami podľa voľby dieťaťa.
2. Výkon tohto práva môže podliehať určitým obmedzeniam, avšak tieto obmedzenia môžu byť iba také, aké stanoví zákon a ktoré sú nutné:
 - a/ pre rešpektovanie práv alebo povesti iných,
 - b/ pre ochranu národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky.
(Dieťa má právo slobodne vyjadrovať svoje názory, získavať a zverejňovať informácie s výnimkou situácie, kedy by došlo k porušeniu práv ostatných.)

Článok 14

SLOBODA SVEDOMIA, MYSLENIA A NÁBOŽENSTVA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať právo dieťaťa na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať práva a povinnosti rodičov, v zodpovedajúcich prípadoch zákonných zástupcov, viesť dieťa pri výkone jeho práva spôsobom zodpovedajúcim rozvíjajúcim sa schopnostiam dieťaťa.

3. Sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru môže podliehať iba takým obmedzeniam, ktoré stanovuje zákon a ktoré sú nutné na ochranu verejnej bezpečnosti, poriadku, zdravia alebo morálky alebo základných práv a slobôd iných.

(Štát musí rešpektovať právo dieťaťa na slobodu svedomia, myslenia a náboženstva, podliehajúce vhodnej orientácii zo strany rodičov.)

Článok 15

SLOBODA ZDRUŽOVANIA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na slobodu združovania a slobodu pokojného zhromažďovania.

2. Výkon týchto práv nesmie byť žiadnym spôsobom obmedzovaný s výnimkou tých obmedzení, ktoré stanoví zákon a ktoré sú nutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej alebo verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky, alebo ochrany práv a slobôd druhých.

(Dieťa má právo stretávať sa s ostatnými a vytvárať alebo spájať sa do združení.)

Článok 16

OCHRANA SÚKROMIA

1. Žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.

2. Dieťa má právo na zákonnú ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom.

(Dieťa má právo na ochranu pred zasahovaním do súkromia, rodiny, domova a korešpondencie a pred útokmi na jeho česť alebo povesť.)

Článok 17

PRÍSTUP K VHODNÝM INFORMÁCIÁM

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú dôležitú funkciu hromadných oznamovacích prostriedkov a zabezpečujú dieťaťu prístup k informáciám a materiálom z rôznych národných a medzinárodných zdrojov, predovšetkým takých, ktoré sú zamerané na rozvoj sociálneho, duchovného a mravného blaha dieťaťa a tiež jeho telesného a duševného zdravia. Za týmto účelom štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, budú podporovať:

a/ hromadné oznamovacie prostriedky šíriace informácie a materiály, ktoré sú pre dieťa sociálne a kultúrne prospešné a ktoré zodpovedajú duchu článku 29 tohto Dohovoru,

b/ medzinárodnú spoluprácu pri tvorbe, výmene a rozširovaní takýchto informácií a materiálov z rôznych kultúrnych, národných a medzinárodných zdrojov,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

c/ tvorbu a rozširovanie kníh pre deti,
d/ hromadné oznamovacie prostriedky, berúce zvláštny ohľad na jazykové potreby detí patriacich k menšinovej skupine alebo domorodému obyvateľstvu,
e/ tvorbu zodpovedajúcich zásad ochrany dieťaťa pred informáciami a materiálmi škodlivými pre jeho blaho, majúc na mysli ustanovenie článkov 13 a 18 tohto Dohovoru.
(Štáty musia zabezpečiť prístup detí k informáciám a materiálom z rôznych zdrojov a musia podporovať masmédiá, aby rozširovali informácie, ktoré sú v súlade so sociálnym a kultúrnym blahom dieťaťa a prijímať opatrenia na ochranu detí pred škodlivými materiálmi.)

Článok 18

RODIČOVSKÁ ZODPOVEDNOSŤ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru musia vynaložiť maximálne úsilie na to, aby bola uznaná zásada, že obidvaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a rozvoj dieťaťa. Základným zmyslom ich starostlivosti musí byť pritom najlepší záujem dieťaťa.
2. Za účelom zaručenia a podpory práv stanovených týmto Dohovorom, musia členské štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru poskytovať rodičom a zákonným zástupcom potrebnú pomoc pri výchove detí a zabezpečiť rozvoj inštitúcií, zariadení a služieb starostlivosti o deti.
3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia urobiť všetky potrebné opatrenia k tomu, aby bolo zabezpečené právo detí pracujúcich rodičov využívať služby a zariadenia starostlivosti o deti, ktoré sú pre ne určené.
Štát musí poskytovať primeranú pomoc rodičom pri výchove detí.)

Článok 19

OCHRANA PRED ZNEUŽÍVANÍM A ZANEDBÁVANÍM

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky potrebné zákonodarné, administratívne, sociálne a výchovné opatrenia pre ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, zanedbávaním alebo nedbalým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním, vrátane sexuálneho zneužívania počas obdobia, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb.
2. Takéto ochranné opatrenia musia, v prípade nutnosti zahŕňať účinné postupy pre vytváranie sociálnych programov poskytujúcich potrebnú podporu dieťaťa a tým, ktorí sa o dieťa starajú. Týka sa to aj iných foriem prevencie a zisťovania, oznamovania, upozorňovania, vyšetrovania, liečenia a následných opatrení, vzťahujúcich sa na prípady zlého zaobchádzania s deťmi tak, ako je uvedené vyššie, a tiež, v prípade nutnosti, uplatnenie súdnych prostriedkov.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

(Štát musí chrániť dieťa pred všetkými formami zlého zaobchádzania zo strany rodičov alebo iných osôb zodpovedných za výchovu detí a vytvárať vhodné sociálne programy zamerané na prevenciu zneužívania detí a starostlivosť o obete zneužívania a násilia.)

Článok 20

OCHRANA DETÍ BEZ RODINY

1. Dieťa dočasne alebo trvale pozbavené svojho rodinného prostredia, alebo také, ktoré v jeho vlastnom záujme, nemôže byť ponechané v takomto prostredí, má právo na zvláštnu ochranu a pomoc poskytovanú štátom.
 2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť takémuto dieťaťu v súlade so svojimi vnútroštátnym zákonodarstvom náhradnú starostlivosť.
 3. Takáto starostlivosť môže medzi iným zahŕňovať odovzdanie do starostlivosti, inštitút kafala“ podľa islamského práva, osvojenie a v nutných prípadoch umiestnenie do vhodného zariadenia starostlivosti o deti. Pri voľbe riešenia je potrebné brať do úvahy žiaducu kontinuitu vo výchove dieťaťa a etnický, náboženský, kultúrny a jazykový pôvod dieťaťa.
- (Štát je povinný zabezpečiť zvláštnu ochranu deťom, ktoré stratili rodinné prostredie a zabezpečiť primeranú náhradnú starostlivosť alebo ich umiestnenie do vhodného zariadenia v takýchto prípadoch.

Pri plnení tohto záväzku sa musí brať ohľad na kultúrny pôvod detí.)

Článok 21

ADOPCIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru a ktoré uznávajú a /alebo/ povoľujú systém osvojenia, musia zabezpečiť, aby sa v prvom rade bral do úvahy najlepší záujem dieťaťa a musia:

- a/ zabezpečiť, aby osvojenie dieťaťa povoľovali iba úrady na to kompetentné, ktoré dodržiavajú príslušný zákon a v stanovenom postupe, na základe všetkých zodpovedajúcich a spoľahlivých informácií určia, že osvojenie je prístupné z hľadiska postavenia dieťaťa vo vzťahu k rodičom, príbuzným a zákonným zástupcom a že, ak sa to vyžaduje, príslušné osoby dali vedomý súhlas k osvojeniu po takom prejednávaní, ktoré sa môže ukázať nutným,
- b/ uznať, že osvojenie v cudzej krajine je možné považovať za náhradný spôsob starostlivosti o dieťa, ak dieťa nemôže byť dané do výchovy v zariadení starostlivosti o deti alebo v rodine osvojiteľa, alebo nie je možné starať sa oň, iným vhodným spôsobom v krajine pôvodu,
- c/zabezpečiť, aby dieťa osvojené v inej krajine využívalo rovnaké záruky a práva, ktoré by platili v prípade osvojenia v jeho vlastnej krajine,
- d/ urobiť všetky potrebné opatrenia pre zabezpečenie toho, aby osvojenie v cudzej krajine nevedlo k neoprávnenému zisku zainteresovaných osôb,
- e/ podporovať v nutných prípadoch cieľ tohto článku uzatváraním dvojstranných alebo mnohostranných dohôd alebo zmlúv a v ich rámci sa snažiť o to, aby umiestnenie dieťaťa do

starostlivosti v inej krajine uskutočňovali príslušné úrady alebo orgány.

(V krajinách, kde sa adopcia uznáva alebo je dovolená, musí sa uskutočňovať iba v záujme dieťaťa a na základe súhlasu príslušných orgánov a pri zabezpečení záruk pre postavenie dieťaťa.)

Článok 22

UTEČENECKÉ DETI

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby dieťa žiadajúce o postavenie utečenca alebo, ktoré je v súlade s platným medzinárodným alebo vnútroštátnym právom a postupom považované za utečenca, či už je v doprovode svojich rodičov, iných osôb alebo bez doprovodu, dostalo potrebnú ochranu a humanitárnu pomoc pri využívaní práv stanovených týmto dohovorom a inými dokumentmi v oblasti medzinárodného humanitárneho práva a ľudských práv, kde sú uvedené štáty zmluvnými stranami.

2. Za týmto účelom majú štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, rozvíjať podľa uváženia spoluprácu v úsilí Spojených národov a iných príslušných medzivládnych alebo nevládných organizácií, spolupracujúcich so Spojenými národmi pri ochrane a pomoci takýmto deťom a pri vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny dieťaťa - utečenca, s cieľom získať informácie potrebné pre jeho opätovné spojenie s rodinou. Ak nie je možné nájsť rodičov alebo iných členov rodiny, musí sa dieťaťu poskytnúť rovnaká ochrana ako inému dieťaťu trvale a prechodne zbavenému svojej rodiny, ako to stanovuje tento Dohovor. (Utečeneckému dieťaťu alebo dieťaťu, ktoré sa usiluje o status utečenca, sa musí poskytovať zvláštna ochrana. Povinnosťou štátu je spolupracovať s kompetentnými organizáciami, ktoré poskytujú takúto ochrannú pomoc.)

Článok 23

POSTIHNUTÉ DETI

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú, že duševne alebo telesne postihnuté dieťa má žiť plnohodnotný a riadny život v podmienkach zabezpečujúcich dôstojnosť, podporujúcich sebadôveru a umožňujúcich aktívnu účasť dieťaťa v spoločnosti.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo postihnutého dieťaťa na zvláštnu starostlivosť. V závislosti od rozsahu existujúcich zdrojov musia oprávnenému dieťaťu a osobám, ktoré sa oň starajú, poskytnúť podporu a pomoc, o ktorú sú požiadané a ktorá zodpovedá stavu dieťaťa a situácii rodičov alebo iných osôb, ktoré sa starajú o dieťa.

3. S uznaním zvláštnych potrieb postihnutého dieťaťa sa pomoc, v súlade s ods. 2 tohto článku musí poskytovať podľa možnosti bezplatne, s ohľadom na finančné zdroje rodičov alebo iných osôb, ktoré sa o dieťa starajú. Pomoc musí byť určená na zabezpečenie skutočného prístupu postihnutého dieťaťa ku vzdelaniu, profesionálnej príprave, zdravotnej a rehabilitačnej starostlivosti, príprave na zamestnanie a oddychu spôsobom, ktorý vedie k

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

dosiahnutiu najúplnejšieho možného zapojenia do spoločnosti a individuálneho rozvoja dieťaťa, vrátane jeho kultúrneho a duchovného rozvoja.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia v duchu medzinárodnej spolupráce podporovať výmenu príslušných informácií v oblasti preventívnej zdravotníckej starostlivosti a medicínskeho, psychologického a funkčného liečenia v prípade postihnutých detí, vrátane rozširovania a prístupu k informáciám týkajúcich sa metód rehabilitačnej výchovy a profesionálnej prípravy na to, aby signatárske štáty Dohovoru mohli zlepšovať svoje možnosti a znalosti a prehlbovať tak svoje skúsenosti v týchto oblastiach. V tomto smere sa berie zvláštny ohľad na potreby rozvojových krajín.

(Postihnuté dieťa má právo na špeciálnu starostlivosť, vzdelanie a prípravu, aby mohlo dosiahnuť čo najväčšiu samostatnosť a aby mohlo viesť plnohodnotný a aktívny život v spoločnosti.)

Článok 24

ZDRAVIE A ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne zdravotného stavu a na využívanie liečebných a rehabilitačných zariadení.

Musia sa usilovať, aby žiadne dieťa nebolo zbavené svojho práva na prístup k takýmto zdravotníckym službám.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia sledovať úplné vykonávanie tohto práva a predovšetkým prijímať potrebné opatrenia:

a/ pre znižovanie dojčenskej a detskej úmrtnosti,

b/ pre zabezpečenie nevyhnutnej lekárskej pomoci a zdravotníckej starostlivosti pre všetky deti, s dôrazom na základnú lekársku starostlivosť,

c/ pre odstránenie chorôb a podvýživy tiež v rámci základnej lekárskej starostlivosti, okrem iného tiež prostredníctvom poskytovanej technológie a prostredníctvom poskytovanej dostatočnej hodnotnej potravy a pitnej vody, pričom je treba brať ohľad na nebezpečenstvá a riziká znečistenia životného prostredia,

d/ pre poskytovanie primeranej starostlivosti matkám pred a po pôrode,

e/ pre zabezpečenie, aby všetky zložky spoločnosti, predovšetkým rodičia a deti boli informovaní o zdraví a detskej výžive, o výhodách dojčenia, o hygiene, sanitárnych podmienkach prostredia detí a o predchádzaní úrazov a aby mali prístup k vzdelaniu a boli podporovaní pri využívaní týchto základných znalostí,

f/ pre rozvoj preventívnej zdravotníckej služby a poradenskej služby pre rodičov a rozvoj výchovy k plánovanému rodičovstvu a služieb.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky účinné a vhodné opatrenia na odstránenie všetkých zaužívaných postupov, ktoré škodia zdraviu detí.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru sa zaväzujú, že budú podporovať

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

medzinárodnú spoluprácu za účelom postupného dosiahnutia plného vykonávania práva uznaného v tomto článku. V tejto súvislosti sa musí brať zvláštny ohľad predovšetkým na potreby rozvojových krajín.

(Dieťa má právo na najlepší zdravotný stav a prístup k zdravotníckym službám najvyššieho štandardu. Štát musí klásť zvláštny dôraz na ustanovenia o základnej a preventívnej starostlivosti, verejnej zdravotnej výchove a na znižovanie detskej úmrtnosti. Štát musí podporovať medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti a zabezpečiť, aby žiadne dieťa nemalo zamedzený prístup k efektívnej zdravotníckej službe.)

Článok 25

PRAVIDELNÁ KONTROLA UMIESTNENIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa umiestneného do náhradného zariadenia za účelom starostlivosti, ochrany alebo liečenia jeho telesného alebo duševného zdravia, na pravidelné hodnotenie zaobchádzania s dieťaťom a všetkých ďalších okolností spojených s jeho umiestnením.

(Dieťa, ktoré štát umiestnil do náhradného zariadenia z dôvodu starostlivosti, ochrany alebo liečenia, má právo na pravidelnú kontrolu zaobchádzania s ním.)

Článok 26

SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať právo každého dieťaťa na výhody sociálneho zabezpečenia vrátane sociálneho poistenia a musí prijímať nevyhnutné opatrenia na dosiahnutie plného výkonu tohto práva v súlade s vnútroštátnym právom.

2. Tieto výhody sa musia podľa situácie poskytovať s ohľadom na zdroje a možnosti dieťaťa a osôb, ktoré sa oň starajú, ako aj s ohľadom na akékoľvek ďalšie hľadiská spojené so žiadosťou o poskytovanie týchto výhod, podanú dieťaťom alebo v jeho prospech.

(Dieťa má právo využívať sociálne zabezpečenie vrátane sociálneho poistenia.)

Článok 27

ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na životnú úroveň potrebnú pre jeho telesný, duševný, mravný a sociálny rozvoj. 2. Rodičia alebo iné osoby, ktoré sa o dieťa starajú, majú prvoradú zodpovednosť za zabezpečenie životných podmienok nevyhnutných pre jeho rozvoj.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, v súvislosti s podmienkami daného štátu a v rámci svojich možností musia prijať potrebné opatrenia za účelom poskytnutia pomoci rodičom a iným osobám, ktoré sa starajú o dieťa, pre vykonávanie tohto práva a v prípade potreby musia poskytovať materiálnu pomoc a podporovať programy, predovšetkým v súvislosti so zabezpečením potravín, oblečenia a bývania.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky nevyhnutné opatrenia pre udržanie starostlivosti o dieťa zo strany rodičov alebo iných osôb, ktoré zaň nesú finančnú zodpovednosť, či už na území signatárskeho štátu alebo v zahraničí. Predovšetkým v prípadoch, keď osoby, ktoré nesú za dieťa finančnú zodpovednosť, žijú v inom štáte než dieťa, majú signatárske štáty sprístupniť medzinárodné dohody alebo uzatváranie takýchto dohôd a tiež musia prijímať iné vhodné opatrenia.

(Každé dieťa má právo na zabezpečenie životnej úrovne, primeranej jeho telesnému, duševnému, duchovnému, morálnemu a sociálnemu rozvoju. Rodičia majú prvoradú povinnosť zabezpečiť dieťaťu primeranú životnú úroveň. Povinnosťou štátu je zabezpečiť, aby sa táto povinnosť plnila a mohla plniť. Zodpovednosť štátu môže zahŕňať materiálnu pomoc rodičom a ich deťom.)

Článok 28

VZDELÁVANIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na vzdelanie a za účelom postupného naplňovania tohto práva a pri rešpektovaní rovnakých možností, musia predovšetkým:

a/ zaviesť pre všetkých bezplatné a povinné vzdelanie,

b/ podporovať rozvoj rôznych foriem stredného vzdelania, zahrňujúce všeobecné a odborné vzdelanie.

Sprístupniť ho každému dieťaťu a prijímať iné súvisiace opatrenia, ako je zavádzanie bezplatného vzdelania a v prípade potreby poskytovanie finančnej podpory,

c/ sprístupniť všetkými vhodnými prostriedkami vysokoškolské vzdelanie pre všetkých podľa schopnosti,

d/ sprístupniť všetkým deťom informácie a poradenskú službu v oblasti vzdelania a odbornej prípravy na povolanie,

e/ prijímať opatrenia na podporu pravidelnej školskej dochádzky a zníženia počtu detí, ktoré nedokončia školskú dochádzku.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky potrebné opatrenia pre to, aby sa disciplína na školách zabezpečovala spôsobom zlučiteľným s ľudskou dôstojnosťou dieťaťa a v súlade s týmto dohovorom.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia rozvíjať a podporovať medzinárodnú spoluprácu v záležitostiach týkajúcich sa vzdelania, predovšetkým s cieľom prispieť k odstraňovaniu nevedomosti a negramotnosti vo svete a uľahčiť prístup k vedecko-technickým poznatkom a moderným metódam výučby. V súvislosti s tým sa musí brať zvláštny ohľad na rozvojové krajiny.

(Dieťa má právo na vzdelanie a povinnosťou štátu je zabezpečiť, aby bolo základné vzdelanie bezplatné a povinné, podporovať rôzne formy stredného vzdelania dostupného pre každé dieťa a sprístupniť vysokoškolské vzdelanie pre všetkých podľa kapacity. Disciplína v školách

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

musí byť v súlade s právami dieťaťa a jeho dôstojnosťou. Štát sa musí zapájať do medzinárodnej spolupráce pri uplatňovaní týchto práv.)

Článok 29

CIELE VÝCHOVY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru súhlasia, že výchova dieťaťa musí smerovať k:

- a/ rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a rozumových a fyzických schopností v čo najväčšej miere,
- b/ výchove na posilňovanie úcty k ľudským právam a základným slobodám a tiež k zásadám zakotveným v Charte Spojených národov,
- c/ výchove zameranej na posilňovanie úcty k rodičom dieťaťa, kultúrnej svojbytnosti, jazyku a národným hodnotám krajiny, v ktorej dieťa žije, krajine svojho pôvodu a civilizáciám odlišným od svojej vlastnej,
- d/ príprave dieťaťa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu mieru, porozumenia, znášanlivosti, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi všetkými národmi, etnickými, národnostnými a náboženskými skupinami a osobami domorodého pôvodu,
- e/ výchove zameranej na posilňovanie úcty k prírodnému prostrediu.

(Výchova musí smerovať k rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a duševných schopností v najväčšom rozsahu. Výchova musí pripraviť dieťa na aktívny život v dospelosti v slobodnej spoločnosti a zdôrazňovať rešpekt rodičov dieťaťa, jeho vlastnú kultúrnu identitu, jazyk a hodnoty a kultúrny pôvod.

Článok 30

DETI NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN ALEBO DOMORODÉHO PÔVODU

V tých štátoch, kde existujú etnické, náboženské alebo jazykové menšiny alebo osoby domorodého pôvodu, nesmie byť dieťaťu, ktoré patrí k takejto menšine alebo domorodému obyvateľstvu, odopierané právo spoločne s príslušníkmi svojej skupiny používať vlastnú kultúru, vyznávať a vykonávať vlastné náboženstvo a používať svoj vlastný jazyk.

(Deti národnostných menšín a domorodého obyvateľstva majú právo používať svoju vlastnú kultúru a vykonávať svoje vlastné náboženstvo a používať jazyk.)

Článok 31

VOĽNÝ ČAS, REKREÁCIA A KULTÚRNA ČINNOSŤ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na oddych a voľný čas, na účasť v hrách a oddychovej činnosti zodpovedajúcej jeho veku, ako i na slobodnú účasť v kultúrnom živote a umeleckej činnosti.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

2. Signatárske štáty Dohovoru musia rešpektovať a podporovať právo dieťaťa na všestrannú účasť v kultúrnom a umeleckom živote, podporovať ustanovenia o vhodných a rovnocenných príležitostiach v oblasti kultúrnej, umeleckej, oddychovej činnosti a využívania voľného času. (Dieťa má právo na oddych, hry a účasť na kultúrnom živote a umeleckých aktivitách.)

Článok 32

DETSKÁ PRÁCA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na ochranu pred hospodárskym vykorisťovaním a pred vykonávaním akejkoľvek práce, ktorá môže byť pre dieťa nebezpečná alebo brániť jeho vzdelávaniu, alebo ktorá by škodila zdraviu dieťaťa alebo jeho telesnému, duševnému, duchovnému, mravnému alebo sociálnemu rozvoju.

2. Zmluvné štáty musia prijať zákonodarné, administratívne, sociálne a výchovné opatrenia pre zabezpečenie uplatňovania tohto článku. Za týmto účelom a s ohľadom na príslušné ustanovenia iných medzinárodných dokumentov signatárske krajiny musia predovšetkým:

- a/ stanoviť najnižšiu vekovú hranicu alebo hranice pre vstup do zamestnania,
- b/ stanoviť zodpovedajúcu úpravu pracovnej doby a podmienok zamestnania,
- c/ stanoviť príslušnú penalizáciu alebo iné sankcie pre účinné zabezpečenie uplatňovania tohto článku.

(Dieťa má právo na ochranu pred prácou, ktorá ohrozuje jeho zdravie, výchovu alebo rozvoj. Štát musí stanoviť najnižšiu vekovú hranicu pre vstup do zamestnania a určiť pracovné podmienky.)

Článok 33

KONZUMOVANIE DROG

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky príslušné opatrenia vrátane zákonodarných, administratívnych, sociálnych a kultúrnych opatrení na ochranu detí pred nezákonným užívaním narkotických a psychotropných látok definovaných príslušnými medzinárodnými zmluvami a na zabránenie využívania detí pri nezákonnej výrobe a obchodovaní s týmito látkami.

(Dieťa má právo na ochranu pred používaním narkotík a psychotropných látok a pred zapojením do ich výroby a distribúcie.)

Článok 34

SEXUÁLNE ZNEUŽÍVANIE

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú chrániť dieťa pred všetkými formami sexuálneho vykorisťovania a sexuálneho zneužívania. Za týmto účelom prijímajú predovšetkým nevyhnutné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné opatrenia, aby zabránili:

- a/ zvädzaniu alebo donucovaniu detí k akejkoľvek nezákonnej sexuálnej činnosti,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

b/ vykorisťovaní a zneužívaní detí na prostitúciu alebo na iné nezákonné sexuálne praktiky,

c/ vykorisťovaní a zneužívaní detí pre pornografiu a pornografické materiály.

(Štát musí chrániť dieťa pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním, vrátane prostitúcie a pornografie.)

Článok 35

PREDAJ, ÚNOS A OBCHODOVANIE

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky príslušné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné opatrenia, aby zabránili únosu detí, ich predávaniu a obchodovaniu s nimi za akýmkoľvek účelom a v akejkoľvek forme.

(Povinnosťou štátu je urobiť všetko pre to, aby zabránil predaju detí, obchodovaniu a ich únosom.)

Článok 36

INÉ FORMY VYKORISŤOVANIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia chrániť dieťa pred všetkými ostatnými formami vykorisťovania, ktoré akýmkoľvek spôsobom škodia blahu dieťaťa.

(Dieťa má právo na ochranu pred všetkými formami vykorisťovania, ktoré akýmkoľvek spôsobom škodia jeho blahu a nie je uvedené v článkoch 32, 33, 34 a 35.)

Článok 37

MUČENIE A ZBAVENIE SLOBODY

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť, že:

a/ žiadne dieťa nesmie byť vystavené mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu či trestaniu. Za trestné činy spáchané osobami mladšími ako osemnásť rokov, nesmie byť uložený trest smrti a trest odňatia slobody na doživotie bez možnosti prepustenia na slobodu,

b/ žiadne dieťa nesmie byť nezákonne alebo svojvoľne zbavené slobody. Zatkutie, zadržanie alebo uväznenie dieťaťa musí prebehnúť v súlade so zákonom a musí sa využívať iba ako krajné opatrenie a na najkratšiu nutnú dobu,

c/ s každým dieťaťom zbaveným slobody sa musí zaobchádzať s ľudskosťou a úctou k prirodzenej dôstojnosti ľudskej bytosti a spôsobom, ktorý berie do úvahy potreby osoby daného veku. Každé dieťa zbavené slobody musí byť predovšetkým umiestnené oddelene od dospelých, s výnimkou prípadu, kedy neoddelenie od dospelých je v jeho najlepšom záujme a až na výnimočné okolnosti musí mať právo udržiavať styk so svojou rodinou písomne a pri návštevách,

d/ každé dieťa zbavené slobody musí mať právo okamžitého dovolania sa právnej alebo inej

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

zodpovedajúcej pomoci, ako aj právo odvolávať sa na nezákonnosť zbavenia svojej slobody pred súdom alebo iným právomocným, nezávislým a nestranným orgánom a právo na okamžité rozhodnutie v prípade každého takéhoto postupu.

(Žiadne dieťa nesmie byť vystavené mučeniu, krutému zaobchádzaniu alebo trestaniu, nezákonnému uväzneniu alebo zbaveniu slobody. Trestanie i doživotné uväznenie sú zakázané pre trestné činy spáchané osobami mladšími ako 18 rokov. Každé dieťa zbavené slobody musí byť oddelené od dospelých okrem prípadov, keď je to v jeho najlepšom záujme. Dieťa, ktoré je zadržané, musí dostať právnu a inú pomoc a musí byť umožnený aj styk s rodinou.)

Článok 38

OZBROJENÉ KONFLIKTY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať a zabezpečovať dodržiavanie noriem medzinárodného humanitárneho práva, ktoré sa na nich vzťahujú v prípade ozbrojených konfliktov a ktoré sa dotýkajú dieťaťa.
 2. Signatárske štáty Dohovoru musia prijať všetky realizovateľné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa osoby, ktoré nedosiahli vek pätnásť rokov, priamo nezúčastňovali bojových akcií.
 3. Členské krajiny Dohovoru nesmú povolávať do svojich ozbrojených síl osoby mladšie ako pätnásť rokov. Pri povolávaní do ozbrojených síl tých osôb, ktoré dosiahli vek pätnásť rokov ale ktoré sú mladšie ako osemnásť rokov, platí zásada prijímať prednostne osoby, ktoré sú staršie.
 4. V súlade so svojimi záväzkami podľa medzinárodného humanitárneho práva na ochranu civilného obyvateľstva počas ozbrojených konfliktov, štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky realizovateľné opatrenia na zabezpečenie ochrany a starostlivosti o deti, ktorých sa ozbrojený konflikt dotýka.
- (Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, musia prijať všetky realizovateľné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že deti mladšie ako pätnásť rokov sa nebudú priamo zúčastňovať v bojových akciách.
- Žiadne dieťa mladšie ako 15 rokov nesmie byť povolané do ozbrojených síl. Štáty musia tiež zabezpečiť ochranu a starostlivosť o deti, ktorých sa ozbrojený konflikt dotkne, podľa príslušných medzinárodných zákonov.)

Článok 39

REHABILITAČNÁ STAROSTLIVOSŤ

Signatárske štáty tohto Dohovoru musia prijať všetky potrebné opatrenia na podporu telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie dieťaťa, ktoré sa stalo obeťou akejkoľvek formy zanedbávania, vykorisťovania alebo zneužívania, mučenia alebo inej formy

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

krutého, neľudského alebo ponižujúceho konfliktu. Takéto zotavenie alebo reintegrácia sa musia uskutočňovať v prostredí, ktoré podporuje zdravie, sebaúctu a dôstojnosť dieťaťa. (Štát má povinnosť zabezpečiť, aby bola deťom, ktoré sa stali obeťami konfliktov, mučenia, zanedbávania, zlého zaobchádzania alebo vykorisťovania, poskytnutá potrebná starostlivosť pre zotavenie a sociálnu reintegráciu.)

Článok 40

ADMINISTRÁCIA SPRAVODLIVOSTI PRE MLADISTVÝCH

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa obvineného, obžalovaného, alebo uznaného vinným z porušenia trestného práva na také zaobchádzanie, ktoré je v súlade s podporou zmyslu dieťaťa pre dôstojnosť a česť, ktoré posilňuje úctu dieťaťa k ľudským právam a základným slobodám iných a berie ohľad na vek dieťaťa a napomáha jeho reintegrácii, aby mohlo zaujať konštruktívnu pozíciu v spoločnosti.

2. Za týmto účelom a s ohľadom na príslušné ustanovenia medzinárodných právnych dokumentov musia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru zabezpečiť predovšetkým, aby:

a/ žiadne dieťa nebolo obvinené, obžalované alebo uznané za vinné z porušenia trestného práva za konanie alebo opomenutie, ktoré neboli zakázané vnútroštátnym alebo medzinárodným právom v dobe, keď k nim došlo,

b/ každé dieťa obvinené alebo obžalované z porušenia trestného práva, malo prinajmenšom tieto nasledujúce záruky:

I/ aby bolo považované za nevinné až do doby, keď je podľa zákona dokázaná vina,

II/ aby bolo okamžite a priamo, v nutných prípadoch prostredníctvom svojich rodičov alebo zákonného zástupcu, informované o obvineniach vznášaných proti nemu a malo pri príprave a pri uplatnení svojej obhajoby.

(Dieťa, ktoré sa dostalo do konfliktu so zákonom, má právo na také zaobchádzanie, ktoré podporuje jeho zmysel pre dôstojnosť a vážnosť, berie do úvahy vek dieťaťa a smeruje k jeho znovu začleneniu do spoločnosti. Dieťa má právo na základné záruky, ako aj právnu a inú pomoc pre svoju obhajobu. Všade tam, kde je to možné, musí byť vylúčené súdne pojednávanie a uväznenie.)

www.unicef.sk/kto-sme/prava-deti/dohovor-o-pravach-dietata

Medzinárodný systém ochrany ľudských práv

V medzinárodnom systéme OSN na ochranu ľudských práv pôsobí množstvo orgánov. V zmysle Charty OSN sú to: generálny tajomník OSN, Medzinárodný súdny dvor, Bezpečnostná rada, Valné zhromaždenie, Hospodárska a sociálna rada a v rámci nej Komisia pre ľudské práva, Komisia pre postavenie žien, Subkomisia pre predchádzanie diskriminácii a ochranu menšín.

Na ochranu ľudských práv a slobôd v súlade s medzinárodnými dohovormi boli vytvorené výbory (napr. Výbor pre odstránenie rasovej diskriminácie). Medzi najvýznamnejšie orgány, zabezpečujúce ochranu ľudských práv v rámci systému OSN, jednoznačne patrí Komisia pre ľudské práva. Medzi jej základné funkcie patrí: vypracovávať návrhy medzinárodných dohôd, podporovať rôzne aktivity v oblasti ľudských práv, zabezpečovať ochranu ľudských práv.

Rada OSN pre ľudské práva

Vytvorenie Rady pre ľudské práva v roku 2006 bolo jedným z reformných opatrení uskutočnených v uplynulom období v rámci OSN. RLP vznikla na základe rezolúcie VZ OSN č. 60/251 z 15. marca 2006 a nahradila bývalú Komisiu OSN pre ľudské práva. Na rozdiel od Komisie, ktorá bola jednou z funkčných komisií Hospodárskej a sociálnej rady (ECOSOC), je RLP pomocným (subsidiárnym) orgánom VZ OSN. Snahou EÚ bolo síce povýšiť HRC na jeden z hlavných orgánov OSN, takýto status však nebol všeobecne akceptovateľný. VZ OSN má po 5 rokoch (v roku 2011) zhodnotiť činnosť Rady a prípadne ju transformovať na hlavný orgán.

Úrad Vysokej komisárky OSN pre ľudské práva

Úrad Vysokej komisárky OSN pre ľudské práva (ďalej aj ako „úrad“) je relatívne novým inštitútom v rámci systému ľudských práv OSN. Vznikol v roku 1993 na základe rezolúcie Valného zhromaždenia OSN č. 48/141. Vysoký komisár pre ľudské práva nesie hlavnú zodpovednosť za aktivity OSN v oblasti ľudských práv – v tejto oblasti je po generálnom tajomníkovi OSN predstaviteľom OSN s najvyššou hodnotou. Vysoký komisár v rámci svojej právomoci a bez toho, aby potreboval explicitný mandát od iného politického orgánu môže

77 / Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

vyvíjať iniciatívy v prípade závažného a systematického porušenia ľudských práv.

Medzinárodný systém ochrany ľudských práv v rámci OSN obsahuje okrem Všeobecnej deklarácie ľudských práv, Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach ešte množstvo ďalších dohovorov, ktoré podrobnejšie rozpracovávajú špecifické otázky ľudských práv a slobôd. Napriek tomu, že Medzinárodný systém ochrany ľudských práv v rámci OSN tvorí veľké množstvo inštitúcií a orgánov, prevláda názor, že je málo efektívny a jednotlivé orgány navzájom prakticky nekooperujú.

Európsky systém ochrany ľudských práv

Na zabezpečenie ochrany demokracie a ľudských práv v Európe vznikla Rada Európy. Štatút Rady Európy nadobudol platnosť 3. 8. 1949. Podmienkou prijatia do Rady Európy je preukázať najmä zabezpečenie dodržiavania ľudských práv pre všetky osoby podliehajúce jurisdikcii štátu jeho štátnymi orgánmi a spoločenskými inštitúciami. Základným dokumentom Rady Európy je Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných ľudských slobôd. Katalóg práv a slobôd zakotvených v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v jeho dodatkových protokoloch dokazuje kontinuitu procesu medzinárodnej úpravy základných ľudských práv.

Na prešetrenie priestupkov proti ľudským právam a zjednanie nápravy alebo odškodnenie boli v súlade s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd zriadené nasledovné orgány:

- **Európska komisia pre ľudské práva**
- **Európsky súd pre ľudské práva**
- **Výbor ministrov Rady Európy**

Ochranný mechanizmus Rady Európy môže byť použitý proti ktorémukoľvek signatárskemu štátu. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd neobsahuje hospodárske a sociálne práva, tie sú predmetom úpravy v Európskej sociálnej charte.

Záverom možno konštatovať, že európsky systém ochrany ľudských práv zahŕňa okrem všeobecných dohovorov o ochrane ľudských práv a slobôd i dohovory, ktoré detailnejšie rozpracovávajú niektoré špecifické otázky súvisiace s ochranou ľudských práv a slobôd ako sú napr. ochrana práv menšín, ochrana sociálnych práv a mnohé ďalšie. Európsky systém ochrany ľudských práv predstavuje v súčasnej dobe jeden z najefektívnejších a najdokonalejších prepracovaných medzinárodných systémov na ochranu ľudských práv a slobôd.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Európsky súd pre ľudské práva bol založený v Štrasburgu v roku 1959, pre prejednávania porušení Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950. Od 1. novembra 1998 funguje ako stály súd zložený z rovnakého počtu sudcov, ako je zmluvných strán Dohovoru. Súd skúma prijateľnosť a podstatu sťažností, ktoré sú mu zaslané. Zasadá v sedemčlenných komorách a vo výnimočných prípadoch vo Veľkej komore pozostávajúcej zo 17 sudcov. Výbor ministrov Rady Európy dohliada nad výkonom rozsudkov Súdu.

Sťažnosti na porušenie Dohody môže podať buď niektorý zmluvný štát (medzištátna sťažnosť) alebo jednotlivci, skupiny jednotlivcov, či nevládne organizácie (individuálna sťažnosť).

Podmienky prijateľnosti sťažnosti

- Musia byť vyčerpané všetky vnútroštátne prostriedky
- Sťažnosť musí byť podaná do 6 mesiacov od konečného vnútroštátneho rozhodnutia
- Sťažnosť nesmie byť anonymná
- Musí sa jednať o novú záležitosť, ktorá ešte nebola Súdom prejednaná, alebo nebola predložená k prejednaniu inému medzinárodnému orgánu
- Sťažnosti, ktoré sú zjavne nepodložené, v rozpore s ustanovením Dohody, alebo tie, ktoré zneužívajú právo na sťažnosť, sú neprípustné

Amnesty International

Amnesty International je najväčšia ľudsko-právna mimovládna organizácia na svete – celosvetové hnutie takmer 2,5 miliónov ľudí z viac než 150 krajín a regiónov sveta usilujúcich sa o dodržiavanie ľudských práv na celom svete.

Kresák a kol.: Občan a demokracia. Minority rights Group – Slovakia 1997

Slovenský systém ochrany ľudských práv

Verejný ochranca práv

Verejný ochranca práv je nezávislý orgán Slovenskej republiky, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom. V zákonom ustanovených prípadoch sa verejný ochranca práv môže podieľať na uplatnení zodpovednosti osôb pôsobiacich v orgánoch verejnej moci, ak tieto osoby porušili základné právo alebo slobodu fyzických osôb a právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci poskytnú verejnému ochrancovi práva potrebnú súčinnosť.

Právomoci verejného ochrancu práv

Verejný ochranca práv môže:

- **vstupovať do objektov verejnej správy** (orgány verejnej správy nie sú oprávnené zakázať vstup verejnému ochrancovi práv do svojich priestorov, vrátane organizačných zložiek),
- **vyžadovať od orgánu verejnej správy, aby mu poskytol potrebné spisy, doklady, ale aj vysvetlenia k veci, ktorej sa podnet týka** (na žiadosť verejného ochrancu práv sú orgány verejnej správy povinné poskytnúť mu požadované informácie a vysvetlenia, predložiť mu písomné stanovisko ku skutkovým ale aj právnym otázkam, súčasne sú povinné umožniť mu nahliadnutie do spisu alebo mu spis zapožičať, výnimkou sú informácie a vysvetlenia, ktoré tvoria štátom uznanú alebo uloženú povinnosť mlčanlivosti, kde zamestnanec orgánu verejnej správy je oprávnený odoprieť ich poskytnutie),
- **klásť otázky zamestnancom orgánu verejnej správy** (verejný ochranca práv môže zamestnancom dotknutých orgánov klásť otázky ako v osobnom, tak aj v telefonickom či elektronickom kontakte),
- **hovoriť s osobami, ktoré sú zaistené** v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

liečenie alebo ústavná výchova a v celách policajného zaistenia (ani písomný podnet osoby, ktorá je pozbavená osobnej slobody, alebo osoby, ktorej osobná sloboda je obmedzená a ktorý je adresovaný verejnému ochrancovi práv, nepodlieha úradnej kontrole),

- byť prítomný na ústnom prejednávaní a klásť účastníkom konania a osobám zúčastneným na prejednávaní otázky (verejný ochranca práv môže využiť uvedené oprávnenia, nie je však sám účastníkom konania a teda určité práva mu neprislúchajú, napr. podávanie opravných prostriedkov, doručovanie rozhodnutí a pod.).

Orgány verejnej správy sú povinné na žiadosť verejnému ochrancovi práv povinné poskytnúť informácie a vysvetlenia a umožniť mu nahliadnutie do spisu alebo požičať mu spis bezodkladne. Na splnenie ostatných povinností im zákon ukladá dvadsaťdňovú lehotu.

Postup pri podávaní podnetu

Každý má možnosť obrátiť sa na verejného ochrancu práv:

- **písomne** (poštou, faxom, e-mailom, prostredníctvom **elektronického formuláru**)
na adresu: **Kancelária verejného ochrancu práv**
Nevädzová 5
P.O.BOX 1
820 04 Bratislava 24
fax: +421/2/48 28 72 03
e-mail: sekretariat@vop.gov.sk
office@vop.gov.sk
- **osobne** formou zápisnice
 - **v sídle Kancelárie verejného ochrancu práv** na Nevädzovej ulici č. 5 v Bratislave – mestská časť Ružinov každý pracovný deň v čase od 8.00 hod. do 16.00 hod. bez potreby objednania sa vopred;
 - počas úradných dní **v regiónoch Slovenska**. Na prijatie v regióne je potrebné sa objednať na kontaktných číslach.

Obsahové náležitosti podnetu

Z podnetu musí byť zrejmé: • **akej veci sa týka,**

• **proti ktorému orgánu verejnej správy smeruje,**

• **čoho sa podávateľ domáha.**

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

V záujme urýchlenia preskúmavania podnetu súčasne odporúčame doložiť **kópie** všetkých **dokladov**, ktoré podávateľ podnetu má k dispozícii a ktoré preukazujú jeho tvrdenia. Ak sa podnet netýka osoby, ktorá podáva podnet, je potrebné predložiť i **písomný súhlas** dotknutej osoby na podanie podnetu alebo **písomné plnomocenstvo** vo veci.

Ak podávateľ podnetu v podnete verejnému ochrancovi práv neuvedie svoje meno, priezvisko a adresu (právnická osoba svoj názov a sídlo), ide o **anonymný podnet**, ktorý verejný ochranca práv nemusí vybavovať. Podávateľ podnetu môže verejného ochrancu práv požiadať o **utajenie totožnosti**. V takom prípade sa pri vybavovaní podnetu postupuje len na základe odpisu podnetu, v ktorom sa neuvádzajú osobné údaje. Ak podávateľ podnetu požiadal o utajenie svojej totožnosti, ale charakter podnetu neumožňuje jeho vybavenie bez uvedenia niektorého z jeho osobných údajov, musí byť o tom bezodkladne upovedomený.

Zároveň musí byť upozornený, že vo vybavovaní podnetu sa bude pokračovať len vtedy, ak v určenej lehote písomne udelí súhlas s uvedením určitého potrebného údajov o svojej osobe.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Úlohou Strediska je komplexné pôsobenie v oblasti ľudských práv a základných slobôd, vrátane práv dieťaťa. Pre splnenie základných úloh Stredisko sústreďuje svoju činnosť na tieto hlavné oblasti:

- monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv,
- zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike,
- uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov oblasti ľudských práv, a základných slobôd, vrátane práv dieťaťa, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti,
- poskytuje knižničné služby a
- poskytuje služby v oblasti ľudských práv.

Amnesty International Slovensko

Amnesty International Slovensko vzniklo v roku 1994. Je hnutím aktivistov/tiek, členov/niek, dobrovoľníkov/čok, ale aj profesionálov/liek snažiacich sa naplniť posolstvo Všeobecnej deklarácie ľudských práv všade a pre všetkých na svete. Formálne sme občianske združenie a v rámci celosvetovej Amnesty tzv. "štruktúrou" v Slovenskej republike. Cieľom Amnesty Slovensko je vykonávať aktivity v prospech ľudských práv na Slovensku i vo svete v súlade s

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

mandátom Amnesty International a zvyšovať povedomie o hnutí a možnostiach zapojenia sa do jeho aktivít.

Ľudia proti rasizmu je občianske združenie, angažujúce sa v ochrane ľudských práv. Podľa svojej webstránky organizácia vznikla v záujme „vytvárania tolerantnej, otvorenej a multikultúrnej spoločnosti, ktorá rešpektuje ľudské práva a individualitu každého človeka bez rozdielu pohlavia, rasy, národnosti, náboženstva, sexuálnej orientácie, veku, či vzdelania.

www.vop.gov.sk/verejny-ochranca-prav

www.detskyombudsman.sk

www.snsip.sk

www.amnesty.sk

Diskriminácia, tolerancia, intolerancia

Diskriminácia (znevýhodňovanie)

Diskriminácia je také konanie, keď sa v tej istej situácii zaobchádza s jedným človekom (skupinou ľudí, organizáciou, krajinou, skupinou krajín) inak než s iným človekom (skupinou ľudí, organizáciou, krajinou, skupinou krajín) na základe jeho odlišnosti napr. rasového alebo etnického pôvodu, vierovyznania, veku, rodu, pohlavia alebo sexuálnej orientácie, pričom rozhodovanie o tom, či došlo alebo nedošlo ku diskriminácii, sa uskutočňuje na základe toho, či existuje príčinná súvislosť medzi znevýhodnením a použitím kritéria pre rozlišovanie.

Diskriminácia je v moderných demokratických spoločnostiach považovaná za neprípustnú a minimálne jej vyššie vymedzené formy sú v súčasnosti zakazované zákonmi a medzinárodnými zmluvami.

Rozlišovanie

Pôvodným významom latinského slova "*discriminare*" je "*rozlišovať*".

"Rozlišovanie" je pojem, ktorý sám osebe nemá negatívny, ale ani pozitívny význam, získava ho až v spätosti s konkrétnou situáciou, v ktorej sa rozlišovanie uplatňuje. Príkladom je rozlišovanie mužov a žien. Ak sa toto rozlišovanie spája s rozdielnym odmeňovaním za rovnakú prácu, hovoríme o diskriminácii, ak rozlišujeme ľudí na mužov a ženy napr. pri hodnotení ich návštevnosti gynekologických ambulancií, zohľadňujeme určité relevantné danosti.

Diskriminácia je také nepodstatné rozlišovanie, ktoré vychádza z predsudkov či iných negatívnych postojov a tým obmedzuje práva iných.

Ľudská dôstojnosť a diskriminácia

Diskriminácia predstavuje nerovnaké zaobchádzanie podkopávajúce a spochybňujúce dôstojnosť človeka. Zákaz diskriminácie teda automaticky neznamená rovnaké

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

zaobchádzanie. V istých prípadoch práve formálne rovnaké zaobchádzanie sa môže stať ponižujúcim a teda diskriminujúcim (v tomto poňatí slovo "diskriminácia" nadobúda oproti zúženému chápaniu slova v zmysle "rozlišovanie" nový význam: "znevýhodňovanie").

Právne súvislosti

Keďže pri vstupe do Európskej únie Slovenská republika prijala záväzok rešpektovať právny poriadok Európskej únie a konať v súlade s ním, na Slovensku diskrimináciu zakazuje okrem Listiny základných práv a slobôd aj množstvo ďalších legislatívnych predpisov.

V roku 2004 prijalo Slovensko tzv. **antidiskriminačný zákon** č. 365/2004 Z.z., ktorý vychádza z antidiskriminačných smerníc Európskej únie (smernica Rady Európy 2000/43/ES, smernica Rady Európy č.2000/78/ES). Tento zákon rieši problematiku diskriminácie predovšetkým v oblasti sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, pracovnoprávných vzťahov a poskytovania tovarov a služieb a ukladá povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania. Okrem neho sa diskrimináciou zaoberá viacero odvetvových zákonov a aj zákonník práce.

Dôvody pre diskriminačné správanie

Diskriminačné dôvody vychádzajú z negatívnych vlastností diskriminovaných osôb iba vo výnimočných prípadoch.

Príčinami najčastejšie bývajú:

- osobnostné problémy diskriminujúcich (komplexy menejcennosti, podceňovanie iných pre zvyšovanie vlastného sebavedomia, znižovanie agresivity po duševných traumách týmto spôsobom, autoritatívnosť...)
- socializácia diskriminujúcich ľudí (prevládajúci názor na vlastnú subkultúru, kultúrna identita, spoločenské postavenie...)
- stereotypy (zúžené predstavy o iných)
- predsudky (ideológiou vštepené, negatívne hodnotenia s emocionálnou zložkou)
- právny rámec, ktorý diskrimináciu umožňuje.

Aj nevedomosť a nepozornosť voči iným sa môžu stať príčinou – neúmyselnej diskriminácie.

Druhy diskriminácie

Diskriminácia ľudí môže mať množstvo najrozmanitejších dôvodov, ako napr.:

- rasový alebo etnický pôvod, národnosť, štátne občianstvo
- jazyk
- rodinný stav, povinnosť k rodine
- vierovyznanie
- sociálny pôvod, majetok
- vek – väčšinou sa vyskytuje v pracovnoprávných vzťahoch
- rod / pohlavie, tzv. rodová diskriminácia, napr. nižšie platy žien na tých istých pracovných pozíciách ako muži
- sexuálna orientácia
- politická príslušnosť, členstvo v politických či odborových organizáciách
- zdravotné postihnutie
- ďalšie dôvody, môžu vyplývať z akéhokoľvek predsudku (napr. výška v cm, krása, sexuálna príťažlivosť, temperament, zajakavosť, výslovnosť...)

Antidiskriminačné právo EU (napr. Európska antidiskriminačná smernica 2000/78/ES, ktorou sa stanovuje všeobecný rámec pre rovné zaobchádzanie v zamestnaní a povolani) rozlišuje:

- **priamu diskrimináciu:** Správanie, pri ktorom sa s určitou osobou na základe určitého diskriminačného dôvodu zachádza menej priaznivo ako sa zachádza s inou osobou v porovnateľnej situácii,
- **nepriamu (skrytú) diskrimináciu:** Správanie, keď zdanlivo neutrálne rozhodnutie, rozlišovanie alebo postup znevýhodňuje či zvýhodňuje fyzickú osobu voči inej na základe rozlišovania podľa vymedzených diskriminačných dôvodov. Napr. v prípade zdravotnej diskriminácie sem patrí neprijatie nevyhnutných opatrení, aby zdravotne postihnutá osoba mala rovnaké šance ako nediskriminovaná osoba,
- **obťažovanie:** správanie, keď dochádza k nežiaducemu správaniu za účelom alebo s následkom porušenia dôstojnosti osoby a vytvorenie zastrašujúceho, nepriateľského, ponižujúceho, pokorujúceho alebo urážlivého prostredia a v rámci toho aj **sexuálne obťažovanie**

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- **pokyn k diskriminácii** je spojený so zneužitím podriadeného postavenia druhej osoby na diskrimináciu inej osoby (príkladom je príkaz zamestnancovi na diskriminačné správanie). Páchateľom diskriminácie je ten, kto vydal príkaz, dokonca i v prípade, že ku diskriminačnému správaniu zo strany podriadenej osoby nedošlo.
- **navádzanie k diskriminácii** presvedčovanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie druhej osoby, aby diskriminovala tretiu osobu. V tomto prípade osoba, ktorá navádza a tá, ktorú navádza na diskriminačné správanie sa, nie sú v podriadenom postavení.
- **prenasledovanie (neoprávnený postih)** je nepriaznivé zaobchádzanie ako odvetá za to, že obeť si uplatnila práva na ochranu pred diskrimináciou. Prenasledovanie môže pochádzať od osoby, voči ktorej diskriminácii sa obeť bránila, ale i od jej "spojencov".

Právo Európskej únie vymedzuje týchto **šesť hlavných diskriminačných dôvodov**, pri ktorých je zabezpečená **prísnejšia právna ochrana** ako pri ostatných diskriminačných dôvodoch:

1. rod/pohlavie,
2. rasa a etnický pôvod,
3. vek,
4. zdravotné postihnutie či nepriaznivý zdravotný stav,
5. sexuálna orientácia
6. náboženstvo, viera alebo skutočnosť, že osoba je bez vyznania.

Pozitívna diskriminácia

Často sa vyskytuje i pojem pozitívna diskriminácia alebo tiež afirmatívna akcia resp. vyrovnávacie opatrenie. **Pojem by sa dal opísať ako *zvýhodňovanie diskriminovaných alebo zvýhodňovanie znevýhodnených***. Príkladom by mohol byť predpis o určitých výhodách garantovaných invalidom pri hľadaní si práce.

Pozitívna diskriminácia býva vnímaná kontroverzne, podľa niektorých názorov prináša viac škody než úžitku. Jej kritici tvrdia, že afirmatívna akcia v skutočnosti:

- oslabuje vôľu menšín ku skutočnej zmene svojho postavenia,
- vychováva novú generáciu v presvedčení, že dostane všetko bez práce,
- naznačuje, že príslušníci menšín sú menejcenní, lebo nie sú schopní vyhovieť bežným požiadavkám spoločnosti.

POJEM TOLERANCIE

Vymedzenie tolerancie

Termín *tolerancia* pochádza z latinčiny a mal podobu *tollere*. Pôvodne tento termín mal význam uniesť bremeno, niesť ho. Odvodené sloveso *tolerare* má trojaký význam: znášať, trpieť; zniesť, vydržať, neklesať, uhájiť.

Toleranciou rozumieme (Nowa..., 1996) znášanlivosť.

Uvedomelý súhlas s vyznávaním a hlásaním názorov, ktoré sú odlišné od našich a s voľbou spôsobu života, ktorý neaprobujeme, ale ktorý tí iní považujú za správny. Tolerancia potom znamená rezignáciu z násilia, ako prostriedku, ktorým možno vplývať na postoje iných ľudí. Výnimkou sú situácie, keď:

- tieto postoje ohrozujú bezpečnosť a majetky iných osôb (tolerancia sa teda netýka zlodejov, vrahov a pod., týka sa ale takých deviácií, ktoré možno považovať za súkromnú vec dotýčnych ľudí),
- ide o správanie ľudí, ktorým nie je priznaná schopnosť plne sa orientovať vo význame svojich činov.

K tomu možno dodať, že o tolerancii v spoločnosti hovoríme tiež vtedy, keď:

- Nestigmatizujeme ľudí ako členov nejakej skupiny (napríklad nehovoríme že pán Khon je určite vychytralý, lebo oni sú všetci takí) a človeka s ktorým sme v kontakte dokážeme zbaviť kolektívnej stigmy a jednať s ním bez tejto príťaže.
- Dokážeme dať novú šancu ľuďom, ktorí porušili nejakú sociálnu normu. Tá nová šanca je pochopiteľne adekvátna situácii, ktorú svojim činom vytvorili, podstatné je ale to, aby ju dostali.
- Rozsah tolerancie sa historicky mení. Vo väčšine spoločenstiev sa ako výsledok privilegovaného postavenia jedného morálneho systému nevyskytovala vôbec, alebo iba v obmedzenej miere. Tolerancia sa spočiatku týkala iných vierovyznaní a náboženských praktík. Postupne sa rozšírila na iné oblasti až po oblasť obyčajov.
- Zásada tolerancie je dnes pomerne široko uznávaná a je často garantovaná dokonca právne. Napriek tomu býva často spochybňovaná a narúšaná.
- Tam, kde je tolerancia plne rešpektovaná, vzniká problém hraníc tolerancie.

V spoločnosti sa tolerancia môže týkať oblasti duchovnej, mravnej, sociálnej. Do popredia v tejto súvislosti vystupujú dve skutočnosti:

- 1) Tolerancie sa viac dovoľávajú slabší, pritom je faktom, že je aj v záujme silnejších, pretože tolerancia obohacuje všetkých. Ak budeme vychádzať z predpokladu, že všetci aktéri na spoločenskej scéne majú na zreteli spoločné dobro, tak potom

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

problémom sa ukážu hranice tolerancie. Každá skupina si definuje sama hranice, prekročenie ktorých považuje za nepripustné vzhľadom na zachovanie spoločného dobra a širších spoločných hodnôt - ktoré si definuje či interpretuje tiež sama, a to v súlade so svojimi potrebami a záujmami.

- 2) Po druhé ide o individuálnu polohu tolerancie - ako reagovať na zlo a na zlých ľudí? Tolerancia vytvára v človeku vnútornú harmóniu, vyžaruje z neho, taký človek **vnáša** do každodenných interakcií pozitívne hodnoty, záujem o život svojich blízkych, vnáša ducha porozumenia. Do interakcií sa vnáša pozitívna energia, ktorá pomáha prekonávať neznášanlivosť, fanatizmus, diskrimináciu a pod. Takto chápaná a realizovaná tolerancia vytvára v spoločnosti atmosféru bratstva medzi skupinami ekonomickými, etnickými, rasovými, náboženskými. Pri takomto chápaní nie je problémom reagovať na to, že niekto robí niečo zlé, **problémom je, ako reagovať na zlé a na tých, ktorí ho svojimi činmi uskutočňujú.**

Intolerancia/netolerancia

Netolerancia je to súborom predsudkov, je to negatívny a arbitrárny postoj, ktorý sa opiera na nekompletných či falošných informáciách, nadmerne zjednodušený, často nelogický, strnulý a neobvyčajne odolný zmenám.

Stereotypy

Stereotyp je schéma vnímania, uvažovania a hodnotenia určitých javov, ovplyvňujúca názory, mienku, postoje a chovanie. Ide o tendenciu k zjednodušenému a zdeformovanému vnímaniu, uvažovaniu a hodnoteniu skupín ľudí. Majú podobu strnulých predstáv, ktoré ľudia preberajú obvykle z iných zdrojov ako z vlastnej skúsenosti. Stereotyp uľahčuje život, pretože nevyžaduje samostatnú psychickú námahu. Má iracionálny charakter a ťažko podlieha zmene na základe logickej argumentácie. Svet je so stereotypmi jednoduchší.

Stereotyp sa vyznačuje:

- Malým počtom vecných informácií.
- Zvýrazňovaním a zveličovaním určitých znakov a zastieraním a zmenšovaním iných, čo napomáha prehlbovaniu rozdielov medzi "svojimi" a „cudzími“.
- Pripisovaním najčastejšie negatívnych znakov príslušníkom danej skupiny, čo sa spája s minimalizáciou individuálnych rozdielkov v rámci skupiny.
- Intenzitou negatívnych emócií spojených so stereotypom.
- Strnulosťou a odolnosťou vlastných hodnotení na zmeny, čo je spojené s ich privlastnením si už v rannom detstve. Utvárajú ich, udržiavajú a prenášajú v podobe vzorov myslenia najbližšia rodina, pre osobu významní jedinci, kultúrno-sociálne prostredie, hlavne tzv. referenčné skupiny (skupina, ktorej členom sa jedinec chce stať, alebo jej uznanie chce získať).

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- Verbálnym charakterom.
- Subjektívnou istotou, že je výstižný a homogénny.

Predmetom stereotypov obyčajne sú skupiny, rasové, národné, regionálne, profesiové, stúpenci nábožestiev, predstavitelia soc. vrstiev, skupiny veku, pohlavia, skupiny vyznávajúce určitú módu

Antidiskriminačný zákon SR
is.muni.cz/el/1423/jaro2004/SPP335/Tolerancia.

Aktivity na upevnenie učiva o ľudských právach

Klub pre ľudské práva

Priamou skúsenosťou spoločného boja za dobrú vec je založiť s triedou klub, ktorý by mal na starosti propagáciu problematiky ľudských práv.

POSTUP:

Vyučujúci zadá žiakom úlohy, aby bolo možné takýto klub založiť:

- Definujte úlohy, ktoré budú náplňou činnosti tohto klubu.
- Vyhláste súťaž na tvorbu loga.
- Dajte vystaviť členské karty, na ktorých bude logo klubu.
- Zabezpečte kancelárske priechy.
- Zriadte si zvláštnu nástenku, kde sa budú zverejňovať jednotlivé podujatia.
- Kontaktujte miestne a medzinárodné organizácie, ktoré vykonávajú podobnú činnosť a ponúknite im spoluprácu. Požiadajte ich, aby vám zaslali svoj propagačný materiál a vystavte ho na viditeľné a dostupné miesto.
- Začnite organizovať stretnutia – na prvom môžete diskutovať o práve na slobodné zhromažďovanie sa: „Prečo práve na zhromaždenie? Prečo je dôležité zúčastňovať sa na aktivitách verejného života, či už v rámci miestnych, štátnych či iných podujatí?“
- Zorganizujte besedu (prizvite napríklad predstaviteľov miestnej samosprávy či rôznych iných odborníkov) a dajte im priestor na vyjadrenie sa a podniette diskusiu.
- Zriadte komisie, ktoré sa budú zaoberať špecifickými úlohami.
- Usporiadajte oslavu pri príležitosti Dňa ľudských práv, 10. Decembra a zistite, ktoré ďalšie dni sa vzťahujú na problematiku ľudských práv a rovnako usporiadajte oslavu.
(Na získanie praktických príkladov pozrite stránku <http://www.obchr.org> alebo kontaktujte kanceláriu najvyššieho komisára pre ľudské práva pri OSN. Zoznam pamätných dní získate na internetovej stránke OSN

Členovia klubu sa môžu obrátiť na spolužiakov z iných tried a informovať ich o ľudských právach, vysvetliť im, prečo takýto klub vznikol a aké aktivity vykonáva. Zároveň im môžu navrhnúť, aby sa stali členmi v klube. Kde to okolnosti dovoľia, môže klub vydávať svoje vlastné noviny.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Trest smrti

Aktivity uskutočniť podľa stránky: <http://www.lidskaprava.cz/student/trest-smrti>

<http://www.lidskaprava.cz/student/trest-smrti>

Balogová, Gogolová: Ľudské práva a zručnosti potrebné na ich uplatnenie. SPU 2007

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Žiadosť o prijatie do zamestnania

Emília Stašeková, Veselé námestie 246, 081 72 Lipany, tel.: 0999/743 743

Odeva Lipany
Personálne oddelenie
Komenského 22
082 71 Lipany

1.7.2014 Lipany

Žiadosť o prijatie do pracovného pomeru

Žiadam Vás o prijatie do pracovného pomeru na pozíciu šička odevov.

V roku 2014 som ukončila štúdium na Strednej odbornej škole v Lipanoch, odbor odevná výroba .

Mám veľký záujem pracovať vo Vašej spoločnosti . Do zamestnania môžem nastúpiť okamžite.

Vopred ďakujem za Vašu skorú odpoveď.

S pozdravom

Emília Stašeková

Prílohy:

Motivačný list

Životopis

Fotokópia dokladu o vzdelaní

Profesijný/profesný životopis

Meno a priezvisko:

Dátum narodenia:

Trvalý pobyt:

Korešpondenčná adresa: vyplňate, keď nie je totožná s adresou trvalého pobytu

Kontakt:

e-mail:

Stav: *nepovinný údaj*

Vzdelanie: začínate od najvyššie dosiahnutého - to čo ste ukončili ako posledné - uvádzate názov školy a odbor

(napr. vysoká škola, stredná škola, stredné odborné učilište a pod.)

Zamestnanie začíname od posledného

Obdobie ROKY: *od roku* *do roku*

Názov firmy:

Pracovné zaradenie:

Opis pracovnej činnosti:

Kurzy a školenia: *uviesť rok absolvovania školenia, kurzu a názov školenia, kurzu*

Jazykové znalosti: *vymenovať všetky cudzie jazyky, ktoré ovládáte a úroveň ovládania*

Ostatné zručnosti: *napr. práca s počítačom - na akej úrovni, prípadne, ktoré programy, komunikačné zručnosti a pod.*

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

Doplňujúce informácie : vodičský preukaz B (uviesť či ste aktívny šofér, prípadne koľko máte najazdených km)

Iné:

V (miesto podpisu), dňa.....

Váš podpis

[http://www.profesia.sk/kariera-v-kocke/zivotopis/vzor-zivotopisu/
www.zivotopisonline.sk/sk/profesny-zivotopis-profesijny.html](http://www.profesia.sk/kariera-v-kocke/zivotopis/vzor-zivotopisu/www.zivotopisonline.sk/sk/profesny-zivotopis-profesijny.html)

Cesty k úspešnej kariére, hľadanie práce na internete

1. Cesty k úspešnej kariére

Ako hľadať pracovné miesto - sledovanie inzercie, vlastný inzerát, osobný kontakt, kontaktovanie známych, náborové agentúry, žiadosť o prijatie, úrad práce

Príprava na pohovor do zamestnania - informácie o pracovnom mieste, príprava osobnej prezentácie a potrebných dokladov

Nájdite si skvelý džob, vychádzajte dobre s kolegami, zarábajte pekné peniaze a staňte sa príkladom úspechu. EVA vám s tým pomôže. Od A po Z.

A ako AMBÍCIE

Len s nimi sa dnes prederiete tam, kde nebudete patriť medzi priemerných. Funguje to tak už roky roky v zahraničí a u nás to nebude inak. Darmo sa všetci smejú Britney Spears a Christine Aguilere. Tieto slečny na svojej kariére makajú už od detstva, takže o rýchlokvasených „tlačekových“ slečnách sa hovoriť nedá. Ak niečo chcete dosiahnuť, musíte vedieť čo. A potom robiť všetko pre to, aby ste po rokoch patrili medzi uznávané kapacity vo svojom odbore.

B ako BIZNIS na mieru

Ak sa cítite schopná viesť svoju vlastnú, čo i len malú firmu, do toho! A úspešná budete s najväčšou pravdepodobnosťou v tom odvetví, kde ste doma. Ako Miss 2002 Eva Verešová, ktorá pri podnikaní stavila na to, vďaka čomu ju verejnosť poznala – na krásu: „Možno salón krásy vyhral práve preto, lebo v tom období som ako misska pre mnohých predstavovala dobrú postavu, upravené vlasy... Intuitívne som vycítila, že Beauty salón Evy Verešovej bude dobrá investícia. Pravda je taká, že som sa zo začiatku desila vybavovačiek na úradoch, aby mi vôbec povolili pracovať v tejto oblasti, ale napokon som zistila, že to bolo ešte najmenej 96 / Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

komplikované. Najzložitejšie bolo nájsť vhodných ľudí, ktorí by robili svoju prácu bez toho, aby nám poškodili meno či odradili zákazníčky svojím prístupom. Mali sme napríklad zamestnankyňu, ktorá bola svedomitá a milá len do chvíle, kým jej neskončila skúšobná lehota. V takýchto prípadoch som rada, že mám zabehnutejších a skúsenejších spoločníkov, od ktorých sa učím. Aj vďaka tomu dnes môžeme našim zákazníčkam ponúknuť chudnutie, formovanie postavy a odbúravanie celulitídy pomocou hypoxitraineru a mnoho iných služieb.”

C ako CENA PRÁCE

Pre veľké percento z nás záhadná položka na výplatnej páske. Je dvojnásobne vyššia ako suma, ktorá ide na účet. Nuž, čo už.

D ako DOSTATOČNÁ POKORA

Mnoho talentovaných ľudí dnes krachuje na tom, že sa tvária ako majstri sveta. Zabudli, že za služby treba ďakovať, že učení z neba nepadli, že múdrych treba stále počúvať... Že platia isté pravidlá a zákony, ktoré treba dodržiavať a že si svoju prácu musíme robiť svedomito. Ak chcete byť úspešná a obľúbená zároveň, nezabúdajte na to.

E ako EXPERT

Byť expertom medzi odborníkmi sa oplatí. Ak cítite, že máte na to, neskrývajte svoje schopnosti v kolektíve a vyjdite s nimi na svetlo sveta! Presne tak to urobila bývalá primárka Kožného oddelenia v žilinskej nemocnici MUDr. Mária Petrášová: „Bola som presvedčená, že ak by som si otvorila vlastnú ambulanciu, pomohla by som viacerým ženám. Aj takým, ktoré nemajú zdravotné problémy s pleťou, len kozmetické. Preto som si otvorila DermaPoint.” (www.dermapoint.sk)

F ako FLEXIBILITA

Niekedy sa stane, že budete musieť reagovať rýchlo. Zaskočiť za chorú kolegyňu, odcestovať namiesto niekoho, kto má iné povinnosti. Budte vždy pripravená prijať akúkoľvek profesionálnu výzvu. Môže vám to zmeniť život.

G ako GURÁŽ

Opustiť dobre platené, pohodlné miesto je dosť ťažké. Aj v prípade, že vás práca nenapíňa. Alena Ďurčíková, bývalá moderátorka TA3, sa dobrovoľne stiahla z televíznej obrazovky, pretože sa jej práca moderátorky nezdala dostatočne kreatívna. Dnes pracuje v reklamnej agentúre. „Netvrším, že ísť za niečím iným je ľahké. Vyžaduje to veľa vysvetľovania,

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

sebazaprenia, vnútornej sebadisciplíny, tvrdej práce a pokory. Ale nepoznám krajší pocit, ako keď vás práca naplňuje a má pre vás zmysel.”

H ako HUMOR

Nesmie vám v práci chýbať. Vtipní ľudia sú obľúbenejší, s ľahkosťou dokážu riešiť aj nepríjemné situácie. Humor v tíme ľudí spája a dokázateľne ich robí výkonnejšími.

CH ako CHLAP (dobrý)

Možno aj vy poznáte príslovie: Za každým úspešným mužom hľadajte úžasnú ženu. Platí to aj naopak. Ak máte po boku muža, ktorý nezaspal v predminulom storočí a vaše profesionálne ambície chápe ako prirodzenú súčasť vášho ja, máte vyhraté. S podporou partnera, či už morálnou, alebo fyzickou, ide všetko oveľa jednoduchšie. Karin Hajdu, ktorá moderuje reality šou VyVolení, má v tejto oblasti šťastie: „Párkrát v týždni som večer na obrazovke, čo znamená, že v televízii musím byť už od tretej poobede. Okrem toho je s programom VyVolení spojených množstvo promoakcií, takže som dosť vyťažená. Môj manžel má voľný pracovný čas a nepozastavuje sa nad tým, že s našou dvojročnou Vanesskou musí byť väčšiu časť dňa. Už od malička nemal problém ju okúpať, prebaliť, nakrmiť... takže ho s ňou nechávam bez akýchkoľvek pochybností o tom, či je v dobrých rukách.”

I ako INTERVIEW

Zvládnuť prvý, prijímací pohovor, je jedna z najpodstatnejších vecí. PhDr. Ján Hromý z personálnej agentúry Psychoservis odpovedá na tri kľúčové otázky: Ako sa obliecť na prijímací pohovor? Starostlivo. Mali by ste mať na zreteli typ zamestnania, na aké sa hlásite. Ak máte robiť predajcu/predajkyňu, netreba rovno oblek alebo kostým s bielou blúzkou. Ak chcete byť manažérom/manažérkou, toto oblečenie je nevyhnutné... Mali by ste byť upravená, učesaná, páni oholení. Nenoste na prijímací pohovor batoh, mohol by naznačovať, že ste prišli len tak, cestou na inú akciu. Ani igelitová taška nie je vhodná. Určite treba mať vypnutý mobilný telefón. Ak viete, aké oblečenie sa v spoločnosti, v ktorej chcete pracovať, nosí a veľmi vám to nevyhovuje, pravdepodobne tam osobnostne nepatríte. Aké správanie nie je prípustné na prijímacom pohovore? Správanie by ste mali prispôbiť situácii. Myslite na to, že vy chcete niečo získať, nie potenciálny zamestnávateľ. Nekladte mu žiadne otázky, ktoré sa netýkajú priamo vašej pracovnej pozície. Keď vstúpите do miestnosti, nepodávajte ruku, ani nič nerobte, počkajte na pozdrav a pokyn, aby ste si sadli. Nepýtajte sa na zisk či obrat firmy. Hovorte najmä o sebe, o svojich prednostiach. Nesťažujte sa na bývalého zamestnávateľa ani na

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

predchádzajúci príjem či možnosť jeho rastu.
Na čo nemá zamestnávateľ právo sa pýtať?
Zabudnite na to, že by sa vás zamestnávateľ nemal právo na čokoľvek pýtať. Je na vás, na čo odpoviete a na čo nie. Nikdy neodpovedajte na negatívne ladené otázky o svojom bývalom zamestnávateľovi. Ak sa vás pýtajú na súkromie, odpovedajte všeobecne, vyhýbajte sa detailom. J ako JASNÝ CIEĽ Povedzte si, čo chcete vo svojom živote dosiahnuť. Ak chcete vlastniť firmu, môžete sa k tomu dopracovať postupne cez zamestnanecké posty, kde si osvojíte veľa z know-how. Ak túžite po konkrétnom poste v konkrétnej spoločnosti, neberte roky strávené v inej funkcii ako stratené. Všetko, čo sa naučíte, má svoj význam. A buďte pripravená využiť každú šancu, ktorá sa vám naskytne.

K ako KOLEGOVIA, KOLEKTÍV

Ak sa vydaria, máte šťastie. Všeobecne sa hovorí, že ženské kolektívy nie sú veľká výhra, ale z praxe u nás v redakcii vieme, že to nie je pravda. Je naozaj výhra robiť medzi mužmi? Hovorí o tom kameramanka Jana Cukerová: „Je to už deväť rokov, čo pracujem len medzi mužmi. Začiatky boli trochu ťažšie, predsa len, sú z Marsu, ale dnes by som nemenila. Vážim si ich, obdivujem a čo sa mi najviac páči, stále sa mám od nich čo učiť. Keď ide o prácu, myslia len na ňu, a to je na mužoch super.“

L ako LOJALITA

Pozitívna príslušnosť k značke, pre ktorú pracujeme, sa už aj u nás čoraz viac oceňuje. Zamestnávatelia v rozhodujúcich okamihoch stavajú na človeka, ktorý „háji farby“ spoločnosti a zároveň ju pozitívne navonok reprezentuje. Ak máte v životopise napriek mladému veku uvedené viac ako tri spoločnosti, pre ktoré ste pracovali, môže to svedčiť o vašej zamestnaneckej nestabilite. A tá môže byť pre vás mínusom. V Japonsku sú ľudia za lojalitu aj platení – ak niekto pracuje v spoločnosti dlhšie ako 10 rokov, výrazne to cíti na svojom plate. Moderátorka STV Jana Majeská ostala verná televízii aj po tom, čo ju v rámci zmien stiahli z hlavnej spravodajskej relácie. Vyše roka pracovala v neatraktívnom dennom čase, aby sa opäť do večerných správ vrátila: „Lojalita je podľa mňa vlastnosť. Nedá sa naučiť, je to niečo, čo má človek zakorenené vo svojom vnútri. Je fajn, keď ju zamestnávateľ eviduje a keď ju dokáže oceniť. Ak je lojálny človek zdatný a kvalitný profesionál, pre spoločnosť je hotovým pokladom... Pod značkou STV pracujem už desať rokov a akúkoľvek zmenu prijímam tak, že je to vývoj, ktorému nezabránim. Neutekám, keď s niečím nesúhlasím, snažím sa ku všetkému stavať pozitívne. A prirodzene, priložiť ruku k dielu, aby bol celkový výsledok vynikajúci.“

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

M ako MOTIVÁCIA

Niekedy chýba. Chceli by ste toho stihnúť veľa, ale ráno sa vám nechce tak skoro z postele. Chceli by ste robiť aj viac vecí naraz, ale neviete si ich zorganizovať. Keď je vám najťažšie a máte pocit, že radšej akúkoľvek pracovnú výzvu vzdáte, lebo sa môžete blamovať a nemusíte ju zvládnuť, myslíte na budúcnosť. Tak o dvanásť mesiacov. To už budete mať najhoršie za sebou a aj v tej najnáročnejšej práci nájdete rutinu.

N ako NADČASY

Ak potrebujete pravidelne ostávať v práci dlhšie a aj upratovačka chodí domov skôr, niečo nie je v poriadku. Buď je vaše pracovné tempo pomalé, alebo máte zle zorganizovaný čas. V mnohých amerických firmách sa dnes šéfovia zbavujú zamestnancov, ktorí sú „prilepení“ k pracovným stolom po večeroch a cez víkendy. Ich „večná“ prítomnosť v práci je signál, že nie sú dostatočne flexibilní a pružní, aby zvládli povinnosti, ktoré ich funkcia prináša. Okrem budovania kariéry totiž potrebujete aj ŽIVOT, to dobrí nadriadení vedia, a ten si za počítačom nevybudujete. Skúste sa počas pracovného dňa zbaviť všetkého, čo vás odpútava od práce a pracujte s maximálnym nasadením.

O ako OBEDNÁ PRESTÁVKA

Nech ste akokoľvek zavalená prácou a povinnosťami, 30 minút na obed si na regeneráciu nájsť musíte. Inak pôjde vaša výkonnosť strmhlav dole a už o štvrtej sa budete cítiť totálne vyčerpaná. A to aj v prípade, že ste za pochodu, počas tvorenia tabuľky v Exceli zjedli tresku s dvoma rožkami. „Počas tých tridsiatich minút, na ktoré máte zákonný nárok, by si mali oddýchnuť nielen vaše najviac namáhané zmysly, ale aj chrbtica a mozog,“ tvrdí gastroenterológ MUDr. Jozef Klucho. „Preto by ste si z nej mali urobiť najpríjemnejšiu časť pracovného dňa. Ak vás popoludní čaká dôležité rokovanie, vyhýbajte sa ťažkým jedlám, dajte si rybu, cestoviny alebo zeleninu bez strukovín. Pozor na prílohy, určite by medzi nimi nemala byť tatárska omáčka. Počas náročných dní si na obed nedávajte ani jedlá z kysnutého cesta a pikantné jedlá. Ak chcete byť celý deň fit a svieža, odporúčam dodržiavať tieto pravidlá:

1. Bez raňajok z domu ani na krok.
2. K nim aspoň pol litra nápoja (mlieko, kakao, biela káva, čaj...).
3. Nalačno nepiť kávu, alkohol a nejestť zákusky.
4. Obed sa musí začínať polievkou, potom jesť len do pocitu sýtosti.
5. Medzi hlavnými jedlami piť veľa tekutín.”

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

P ako PLAT

Nemajte veľké oči hneď na začiatku. Mnohí podnikatelia sa sťažujú na mladých ľudí, ktorí ešte nič nedokázali, nič poriadne nevedia, ale na prijímacom pohovore si dokážu vypýtať veľké peniaze. Na druhej strane, ak máte neutíchajúci pocit, že ste podhodnotená, nebojte sa na základe svojej dôležitosti pre firmu požiadať o vyššie finančné ohodnotenie. Musíte si to však dobre načasovať. Urobte to vtedy, keď sa vám podarí úspešne dokončiť nejaký projekt. Buďte pripravená na otázku, prečo by ste mali dostávať viac peňazí. Urobte si malý prieskum o platových podmienkach vo vašom odvetví, aby ste mohli argumentovať tým, že zarábate menej, ako by ste mali.

R ako ROZHODNOSŤ

Dnes sú v kurze ľudia, ktorí majú svoj názor a neboja sa ho povedať. A samozrejme, dokážu ho obhájiť aj pred ľuďmi s opačným postojom. Nechcete byť za každú cenu zadobre s každým, utvorte si vlastný úsudok na každý problém a prezentujte ho adekvátne svojmu postaveniu vo firme.

Š ako ŠÉF/KA

Ako sa mu/jej zapáčiť a nebyť vtieravý? Odpoveď nám dala Nataša Barošová, majiteľka PR agentúry PROMEA, ktorá šéfuje dvadsiatim zamestnancom: „Ja si vyberám ľudí, ktorí okrem toho, že sú profesionáli, sú dobrí aj vo svojom vnútri. Úspech firmy závisí od nich a od toho, aké vzťahy sú medzi nimi, preto si dávam záležať, aby sme boli ako jedna veľká rodina. Preferujem lojálnych, priateľských, veľkorysých a pracovitých zamestnancov, ktorí nezávidia a sú pozitívne naladení.“

T ako TAJNOSTI

Väčšinou medzi ľuďmi vládne mýtus, že keď dostanete ponuku z konkurenčnej spoločnosti alebo vy sama v nej žiadate o miesto, nemali by ste o tom medzi kolegami rozprávať. Opak je pravda. Váš šéf by mal vedieť, že sa o vás zaujímajú aj v inej firme. Často sa rozhybe a ak mu na vás záleží, buď vám zvýši plat, alebo vás posunie na zodpovednejšiu funkciu. Ak sa k danej situácii postaví vlažne, budete vedieť, že prestupom sa pravdepodobne dostanete niekam, kde si budú vašu prácu viac vážiť. Taktika je v tomto prípade namieste, ak je o vás záujem, pravdepodobne ste kvalitný človek vo svojom obore. Keď chcel režisér Leonarda di Capria obsadiť do filmu Titanic, musel konať veľmi rýchlo, lebo Leo sa v tom čase netajil záujmom o aktuálneho Jamesa Bonda.

U ako UČENIE SA

Nechodte si do práce len odžiť tých povinných pár hodín. Po krátkom čase tak stratíte akúkoľvek motiváciu dosiahnuť lepšie výsledky. V ako VĎAČNOSŤ Nie je nič horšie, ako keď zabudnete na tých, ktorí vám pri budovaní kariéry pomohli. Aj v profesionálnej sfére sa dá aplikovať rozprávka O troch grošoch. Jeden požičiavajte mladým, ktorých učíte vy, druhý si nechajte a tretí vracajte tým, ktorí kedysi investovali do vás.

Z ako ZNALOSŤ JAZYKOV

Čím viac ich viete, toľkokrát ste človekom. Človekom profesionálom. Americká herečka Sharon Stone si môže dovoliť len úlohy, ktoré za to stoja. Vďaka jazykovým znalostiam si so svojím bývalým manželom otvorila prekladateľskú agentúru, ktorá jej výborne vynáša.

Hľadanie práce cez internet

V súčasnosti je najbežnejším a najviac využívaným spôsobom hľadania práce ale aj ponuky voľných pracovných práve internet.

Svoje pracovné ponuky umiestňujú zamestnávateľia v prípade väčších firiem aj na vlastných web stránkach alebo častejšie na pracovných portáloch zameraných na sprostredkovanie práce. Na týchto web stránkach inzerujú aj rôzni ďalší sprostredkovatelia práce ako napríklad pracovné agentúry.

Na pracovných portáloch si môžete vyberať voľné pracovné pozície podľa oblasti zamerania, špecializácie, pozície, praxe, mesta, benefitov, prípadne výšky platu. Väčšina takýchto portálov ponúka možnosť uverejniť svoj životopis, na ktorý môžu zamestnávateľia reagovať a kontaktovať vás. Taktiež si môžete zvoliť určité kritéria, na základe ktorých vám automatický systém bude posilať nové pracovné ponuky priamo do vašej osobnej e-mailovej schránky.

Najväčšími výhodami internetu sú jednoduchosť, prehľadnosť, veľký výber a najmä rýchlosť.

Je to však neraz i nevýhoda. Prívelká rýchlosť môže znamenať aj povrchnosť.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- Na strane personalistu – ak má veľa ponúk, nebude asi priveľmi hlboko skúmať práve vašu žiadosť, že chcete nájsť prácu.
- Na strane záujemcu o zamestnanie – poslať e-mailom nezáväznú otázku zväzda spraviť to narychlo. Odfláknutá žiadosť málokedy má zmysel.
- Odporúčam preto, aby ste sa na hľadanie práce cez internet pozerali vždy len ako na spôsob získania informácií. Ak zistíte, že práca, ktorú chcete je k dispozícii, nespoliehajte sa len na internet. Uchádzajte sa o zamestnanie tak, ako je zvykom v danej oblasti. Môže to znamenať skutočný list, nie len e-mail. Internet môžete použiť, ako zdroj, odkiaľ o pracovnej príležitosti vlastne viete.

Ako využiť internet pri hľadaní práce

Ak si práve hľadáte prácu, alebo len chcete zmeniť súčasné zamestnanie, môže vám v tom do veľkej miery pomôcť aj internet. Existuje veľa portálov, ktoré sú zamerané na ponuky práce a denne na nich pribúdajú nové a nové inzeráty s voľnými pracovnými miestami. Pozrime sa aspoň na niekoľko takýchto internetových stránok, ktoré sa oplatí pri hľadaní práce využiť.

- profesia.sk – táto stránka patrí k najznámejším a najnavštevovanejším svojho druhu. Ponúka množstvo pracovných ponúk z rôznych oblastí. S použitím filtra si môžete nastaviť vyhľadávanie ponúk len z určitého kraja alebo z určitej oblasti, prípadne filtrovať ponuky podľa typu úväzku. Na stránke nájdete aj fórum, kde možno diskutovať, položiť otázky, ktoré vás zaujímajú a môžete si tiež vytvoriť svoj vlastný životopis, ktorý uvidia rôzne firmy. Ktovie, možno vás práve na základe vášho životopisu na „Profesii“ oslovia vaši budúci zamestnávateľia. Tiež môžete využiť služby „Agenta“ a nechať si zasielať ponuky práce z vami zvolenej oblasti e-mailom.
- ponuky.sk – ďalší server so zameraním na ponuky práce, ktorý ponúka obdobné možnosti ako profesia.sk.

Stredná odborná škola, Komenského 16, 082 71 Lipany

- ponukaprace.com – aj túto stránku môžete prebrázditiť a prehrabať sa v aktuálnych ponukách rôznych pracovných miest, vložiť svoj životopis či nastaviť si agenta pre zasielanie zaujímavých ponúk práce.
- job.sk/Applicants – podobná stránka, ktorá vám ponúka ponuky práce rozdelené do prehľadných kategórií, možnosť vložiť svoj životopis a rovnako aj využiť agenta pre zasielanie ponúk z vami zvolenej oblasti.

Toto je len zopár možností „pracovných“ serverov, ktoré vám môžu pomôcť pri hľadaní práce. Z vlastnej skúsenosti môžem odporúčať najmä www.profesia.sk.

Určite sa však netreba spoliehať len na to, že si na takejto stránke zadáte svoj životopis. Prácu si musíte hľadať aktívne. I keď potenciálni zamestnávateľia a pracovné agentúry si vyhľadávajú vhodných adeptov na prácu aj medzi životopismi na týchto stránkach, predsa len to nerobia ani zďaleka všetci. Takže si pravidelne prezerať nové ponuky, ktoré pribúdajú na pracovných serveroch, aby vám niečo neušlo.

Trošku nevýhoda je v tom, že z menších miest a obcí tu ponuky práce nájdete len málokedy. Väčšinou ide o pracovné ponuky z veľkých miest alebo v známejších firmách. Preto si pri hľadaní práce určite čítajte aj rôzne inzertné noviny z vašej oblasti, kde bude určite viac ponúk z okolia vášho bydliska ako na internetových serveroch.

Abeceda úspešnej kariéry

<http://casprezeny.azet.sk/clanok/62478/abeceda-uspesnej-kariery.html>

5 vlastností úspešnej podnikateľky | Mladá a úspešná ...

www.mlada-uspesna.sk › KARIÉRA

<http://praca-ako.sk/praca/hladanie-prace-cez-internet/>